

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Nationaal Crisis Centrum

Contactpersoon
T 070 751 50 50

Datum
26 mei 2020

agenda

ICCB Covid-19

Omschrijving	ICCb Covid-19
Vergaderdatum en -tijd	27 mei 2020, 10.00 uur
Vergaderplaats	NCTV
Aanwezig	

Afwezig

1. Opening

2. Algemeen beeld

- a. Presentatie RIVM
- b. Dashboard (voorzitter IAO)
- c. Omgevingsanalyse (NKC)

3. Thema Maximaal controleren

- a. Fasering maatregelenpakketten (NCTV)
 - Nota Heropening casinosector (JenV)
- b. Slachthuizen (VWS / LNV)

4. Thema Continuïteit vitale processen en samenleving

- a. Toerisme (Projectorganisatie)

5. Rondvraag en sluiting

Ter kennisneming:

- OMT Advies
- Rapportage opbrengst 2^e flitsreflectie COT
- Update Caribische delen Koninkrijk
- Overzicht effecten versoepeling maatregelen Europese landen

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

ICCb0527C

Verslag ICCB COVID-19

Woensdag 27 mei 2020, 10.00u

Departementaal vertrouwelijk

NCTV

Agenda

1. Opening
2. Algemeen beeld
3. Thema Maximaal controleren
 - Fasering maatregelenpakket (NCTV)
 - Heropening casinosector (JenV)
 - Slachthuizen (VWS/LNV)
4. Thema Continuïteit vitale processen en samenleving
 - Toerisme (Projectorganisatie)
5. Rondvraag en sluiting

Ter kennisneming

- OMT-advies
- Rapportage opbrengst 2^e flitsreflectie COT
- Update Caribische delen Koninkrijk
- Overzicht effecten versoepeling maatregelen Europese landen

1. Opening

- Aanstaande zaterdag wordt besloten welke vergaderstructuur in juni zal worden voortgezet/opgestart. Zeker is dat dit in ieder geval niet het laatste ICCb zal zijn.
- Belangrijkste agendapunt: OMT-advies omtrent de versoepeling. Uitkomst van het ICCb dient een collectief advies voor 't Torentje en MCCb te zijn.

2. Algemeen beeld

- Presentatie RIVM

10.2.g 11.1

- Dashboard → Het onderdeel 'economie' kleurt **rood**, omdat analisten er vanuit gaan dat het herstel geen 'V', maar een 'U' zal laten zien
- Omgevingsanalyse (NKC) → zie volgende sheets

Omgevingsanalyse (1)

- Er zijn geen nieuwe besmettingen vastgesteld bij Vion in Groenlo. Bedrijven in de vleesverwerkende industrie hebben dinsdag maatregelen gepresenteerd om veiliger te kunnen werken.
- De bezoekenregeling in verpleeghuizen is onnodig streng, stelt Actiz. De organisatie pleit voor meer vrijheid voor verpleeghuizen om te bepalen welke versoepeling veilig mogelijk is.
- Bedrijfsartsen en arbodiensten zijn bang dat het nieuwe testbeleid tot meer besmettingen op de werkvloer leidt. Ze vrezen dat positief geteste mensen weer te vroeg aan het werk gaan, schrijven ze in een brandbrief aan minister De Jonge.
- Nederland krijgt een protocol voor toerisme die ervoor moet zorgen dat toeristen naar ons land kunnen komen, schrijft De Telegraaf o.b.v. Haagse bronnen. Premier Rutte waarschuwde dinsdag dat Duitse vakantiegangers tijdens Pinksteren alleen met reservering welkom zijn in Nederland.

Omgevingsanalyse (2)

- Het ov bereidt zich voor op de terugkeer naar de gewone dienstregeling op 1 juni, o.a. met de verkoop van mondkapjes, zeepzuilen, loopinstructies en eenrichtingsverkeer.
- MKB-ondernemers 'slaan alarm' (AD). Als het noodpakket 2.0 niet wordt bijgesteld regent het straks 'massaontslagen en faillissementen'.
- Aandacht voor het Europese coronasteunpakket. Voor Nederland is het nog te vroeg om hier een bedrag op te plakken, eerst moet er een goede analyse van het probleem en oplossing komen, stelt Hoekstra. De Telegraaf spreekt van een 'vrees voor een bodemloze put' en dat 'Rutte de borst kan natmaken'.
- Ondanks verzet van minister Hoekstra ontvangt Air France – KLM topman Smith een bonus. 'Hoekstra haalt bakzeil' (Trouw), 'Oorlog Hoekstra en Smith' (De Telegraaf).
- Het OMT adviseert sportscholen voorlopig dicht te houden, melden bronnen aan de NOS.

3. Maximaal controleren

- a. Fasering maatregelenpakket (NCTV)
 - › Heropening casinosector (JenV)
- b. Slachthuizen (LNV en VWS)

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Fasering maatregelenpakket

ICCb 27 mei

Departementaal vertrouwelijk

NCTV

Afwegingskader

Medisch

- Uitgaande van ankerpunten van het RIVM (houdbare zorg, bescherming kwetsbaren, zicht op verspreiding van virus) ontstaat ruimte tot versoepeling van maatregelen;
- *Input voor deze stap via (vraagarticulatie) OMT/BAO.*

Sociaal Economisch

- Selectie van versoepelingen o.b.v. inschatting verwachte impact (o.b.v. beleidsmatige en wetenschappelijke input) van maatregelen voor maatschappij en/of economie;
- *Input voor deze stap via uitvraag bij departementen, planbureaus en experts. Vastgelegd in stappenplan.*

Dwars- doorsnijdend

- De verwachte impact van versoepeling op de beschikbare vervoerscapaciteit en het gebruik van de publieke ruimte (hoeveelheid mensen op straat) en handhaafbaarheid;
- *Input i.s.m. IenW, EZK, BZK, Veiligheidsregio's en Politie.*

Overig

- Afzetten selectie van versoepeling tegen ontwikkelingen in buurlanden, de mate van uitvoerbaarheid en communiceerbaarheid.
- *Input via BZ/NCTV, vraagarticulatie OMT (voor te hanteren uitgangspunten in uitvoering), Werkgroep Protocollen van EZK/NCTV en het NKC.*

Onderbouwing fasering stapsgewijze verruiming

- Doel is om het aantal contactmomenten zoveel mogelijk te beperken door het tegengaan van (omvangrijke) groepsvorming en beheersen van mobiliteit;
- Keuzes zijn nodig om de cumulatieve druk op de openbare ruimte te beheersen (o.a. vanwege handhaafbaarheid);
- Om die reden zijn de stappen opgebouwd langs het mogelijk maken en toestaan van:
 - eerst lokaal, dan regionaal en daarna landelijke verkeer;
 - eerste kleine groepen, daarna grotere groepen;
 - eerst noodzakelijke activiteiten, daarna welzijn en recreatieve activiteiten;
 - eerst activiteiten met een beperkt verspreidingsrisico, daarna meer risicovolle activiteiten;
 - eerst sectoren die in meerdere mate in staat zijn om de RIVM-richtlijnen toe te passen, daarna de overige sectoren;
 - eerst activiteiten met een maatschappelijk belang, daarna activiteiten met een laag maatschappelijk belang.

Stappen die al besloten zijn:

- Stap 0: beheerst en georganiseerd.** Toestaan en openen van sectoren die niet officieel gesloten zijn, zoals winkels.
- Stap 1: lokaal, individueel en gericht op welzijn.** Toestaan buitensport, contactberoepen en bibliotheken per 11 mei.
- Stap 2a: lokaal, regionaal en kleinschalig.** Toestaan en onder voorwaarden gedeelten openen van terrassen, bioscoopzalen en theaterzalen, restaurants en cafés, culturele instellingen, musea en voortgezet onderwijs per 1 juni.
- Stap 2b: (boven)regionaal onderwijs.** Openstelling van het voortgezet speciaal onderwijs. Volledige openstelling primair onderwijs en BSO per 8 juni (mits positieve monitoring). Toestaan van examens en praktijkonderwijs op het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger onderwijs (HBO en WO) per 15 juni.

Voorgenomen stappen volgens stappenplan:

Stap 3: Verder hervatten openbare leven. Toestaan en openen campings en

OMT-uitvraag – 12 juni
Besluit – 24 juni
Ingangsdatum – 1 juli

vakantieparken per 1 juli. Verhoging van beperkte opening van bioscoopzalen, theaterzalen, restaurants en cafés, culturele instellingen en georganiseerde samenkomsten naar 100 personen per 1 juli.

Stap 4: Recreatie. Toestaan en openen van: Sauna's & wellness; Coffeeshops;

OMT-uitvraag – 11 aug.
Besluit – 24 aug.
Ingangsdatum – 1 sept.

(Verenigings)kantines; Binnensport (alle leeftijden, incl. wedstrijden, maar zonder publiek), Buitensport, w.o. betaald voetbal (alle leeftijden, incl. wedstrijden, maar zonder publiek); Fitnessclubs en sportscholen; Contactberoepen (sekswerkers); Casino's en speelhallen per 1 september.

Stap 5: Opheffen ge- en verboden. Toestaan en openen van onder meer:

Ingangsdatum – PM

evenementen, bioscopen, restaurants en culturele instellingen zonder maximum; Kantoren (opheffen van het advies 'werk zoveel mogelijk thuis').

OMT planning

Ontvangst OMT-Advies 25 mei	Ontvangst OMT-advies 2 juni	Ontvangst OMT-advies 22 juni
OMT komt bijeen op 25 mei	OMT komt bijeen op 2 juni	OMT komt bijeen op 19 juni
- Sauna's (aerosol) - Sportscholen/fitnesscentra en binnensport (op basis van protocol) - Sportkantines - Vervoer dagbesteding 70+ Zangkoren, fanfares - Arbeidsmigranten (nav vervoer en woongroepen)	- Toerisme	Stap 3: - Sanitaire voorzieningen campings en vakantieparken - Bioscopen - Restaurants/ cafés (max 100 personen) - Culturele instellingen (max 100 personen) - Georganiseerde samenkomsten (max 100 personen) - Mobiliteit van 40-100% (voorlopig)
Aanvraag voor dit advies is reeds ingediend	Aanleveren vragen voor OMT-advies door DG's VWS en IAO 26 mei 09:00 (feitelijke verzending op 27 mei)	Aanleveren vragen voor OMT-advies door DG's VWS en IAO 12 juni 09:00 (feitelijke verzending op 15 juni)
Besluitvorming voorzien: Wo 27 mei MCCb Wo 3 juni MCC-19	Besluitvorming voorzien: Wo 3 juni MCC-19 (inschatting)	Besluitvorming voorzien: Wo 24 juni MCC-19 (inschatting)

Actualiteit

- Afgelopen twee weken aanvullende OMT-adviesaanvragen die zien op versoepeling van het stappenplan.
- Maatschappelijke wens of gerichte lobby vanuit bepaalde sectoren (zoals sportscholen, fitnessclubs en casino's) om deze eerder dan voorzien te openen.
- Extra 'maatregel' (incl. mogelijke extra risico's) voorzien i.v.m. inkomend en uitgaand toerisme.
- Druk op versnelling/versoepeling in het stappenplan.

OMT advies 26/5

Toelichting door dhr. Van Dissel: De risico's die verband houden met het vervroegd heropenen van onder meer sportscholen, fitnesscentra, binnensport, sauna's en wellnesscentra zijn slechts met onzekerheden in te schatten, omdat de beschikbare informatie beperkt is. Bij versoepeling van de maatregelen, zoals heropenen van de verschillende sectoren, bestaat de mogelijkheid voor het opdoen van nieuwe sociale contacten die relevant zijn voor potentiële transmissie van het virus. Wat het effect zal zijn van de verdere versoepelingen per 1 juni, waartoe vorige week besloten is, is onbekend; de eventuele effecten daarvan zullen vanaf 15 juni geleidelijk zichtbaar worden.

OMT advies ging in op:

- Adviezen m.b.t. sportscholen, fitnesscentra en binnensport
- Adviezen m.b.t. sauna's en wellnesscentra
- Adviezen voor ouderen en mensen met een kwetsbare gezondheid
- Vervoer van en naar de dagbesteding
- Volledige heropening primair onderwijs
- Kinderen en sport
- Zingen en blaasinstrumenten
- Sportkantines

Opmerkingen naar aanleiding van toelichting op OMT-advies

- Pas na versoepeling van maatregelen + plus twee weken (waarin effect zichtbaar wordt) kan worden bepaald of verdere versoepeling mogelijk is.
- Ten aanzien van zingen en blaasinstrumenten is een toevoeging. OMT komt hier op terug.
- Kinderen tot en met 18 mogen buiten sporten binnen 1,5 meter (verruiming van 12 tot 18 jaar).
-
- Is er al meer bekend over de overdracht tussen kinderen en volwassenen? Het zou goed zijn om nogmaals te benadrukken dat leraren met klachten niet naar school moeten komen.

10.2g
11.1

Advies BAO

11.1 10.2g

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Advies IAO

Mondelinge toelichting vz IAO: advies is vasthouden aan routekaart, i.v.m. onzekerheid over het verloop. Bij de totstandkoming is niet alleen rekening gehouden met aspecten volksgezondheid, maar ook met de dwarsdoorsnijdende thema's. De stappen zijn goed beargumenteerd.

11.1 10.2g

Houd vast aan stappenplan en fasering.

Opties

1. Per 1 juni (aantal) sectoren die waren voorzien in stap 4 naar voren halen
2. Sectoren die waren voorzien in stap heroverwegen in pakket 1 juli (stap 3)
3. Vasthouden aan stappenplan (stap 4 per 1 september)

Discussie over voorgestelde opties

11.1
10.29

[Redacted text block containing multiple paragraphs of text, all obscured by grey bars.]

Discussie over voorgestelde opties – vervolg

- [Redacted text block]

11.1
10.2g

Samenvatting n.a.v. discussie

Stappenplan

- Optie 2 en 3 worden samengevoegd. De ICCb adviseert vast te houden aan het stappenplan, waarbij steeds geldt dat er per stap wordt gezien of er ruimte is voor verdere versoepeling, dan wel aanscherpingen noodzakelijk zijn.
- Op 24 juni kan op basis van een nieuw OMT-advies een integrale heroverweging plaatsvinden.

Sport- en verenigingskantines

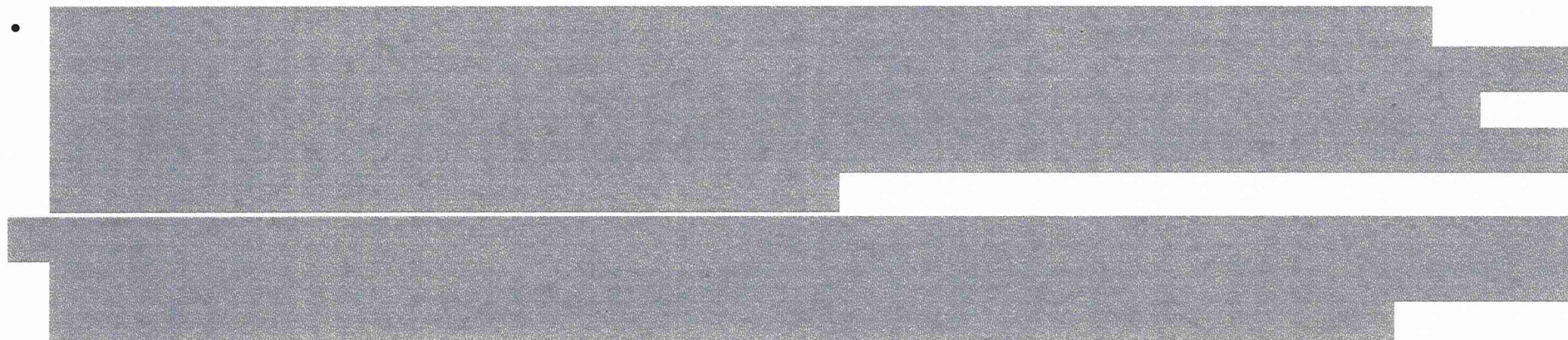
- Advies van OMT heeft nooit onderscheid gemaakt tussen (alle niet-commerciële) sport- en verenigingskantines. Er dient te allen tijde sprake te zijn van 1,5 meter, reservering en triage.
- Geen eenduidige ICCb-advies over sportkantines. Het zal zodoende een politieke keuze worden. Voorwaarden zijn altijd gelijk aan die van horeca. Opties zijn open per 1 juni, per 1 juli of houden op 1 september. Optie om sport- en verenigingskantines te onderscheiden wordt niet breed gedragen.
- Hoofdrede om eerder sportkantines niet te openen was rekening houden met niet douchen, geen toeschouwers, geen competitie, etc. Afgelopen weken was er een behoefte om toch over te gaan naar brede openstelling van sportkantines. Als hiervoor gekozen wordt, lijkt het aannemelijk om geen onderscheid te maken tussen sport- en verenigingskantines.

Casino's

- Vraagstuk: als er wordt nagedacht over versoepelen, moeten casino's hier niet in worden meegewogen?

11.1
10.2g

- Voorzitter ICCb neemt deze overwegingen mee naar de MCCb.

3. Maximaal controleren

Slachthuizen (LNV)

- Zorgen en knelpunten per sector (en relatie met protocollen van RIVM) zijn aan het begin van de COVID-uitbraak besproken. Arbeidshygiëne is in een aantal slachterijen onderzocht. In Groenlo zijn de protocollen goed nageleefd, maar is er toch een uitbraak. Hier kunnen specifieke productieomstandigheden aan ten grondslag liggen. VWS heeft gevraagd aan het RIVM om hier specifiek naar te kijken. Mogelijk zullen hier aanvullende persoonlijke beschermingsmiddelen worden geïntroduceerd. Alle medewerkers in de slachterijen zullen worden getest. Vervoer, huisvestingsomstandigheden zijn andere mogelijke redenen voor de uitbraak.
- Minister LNV heeft een gesprek gevoerd met de sector. Er zijn door de sector aanvullende maatregelen gepresenteerd (wat kan in slachterijen eventueel nog meer gedaan worden, wat kan er in huisvesting worden aangepast). Er zijn scenario's opgesteld ten aanzien van eventuele sluiting van slachthuizen (en bijbehorende keteneffecten op dierenwelzijn).
- Er ligt geen besluitvorming op dit thema voor in MCCb.

11.1
10.2g

4. Continuïteit vitale processen en samenleving

Toerisme (projectorganisatie)

- Vanmiddag zal MP communiceren over stand van zaken. De input voor de spreeklijn is gedeeld.

Rijksoverheid

Toerisme van en naar Nederland & COVID-19

ICCb/MCCb 27 mei 2020

Programmadirectie samenleving & COVID -19

Inhoud & gevraagd besluit

Inhoud presentatie

- Beeld: ontwikkelingen toerisme tot en met de zomer en beleid andere landen en Europa.
- OMT advies aanvraag.
- Voorlopige ambtelijke inschatting: effecten voorstel op gezondheid, economie, openbare ruimte en handhaving, en mobiliteit.
- Caribisch Nederland.

Drie gevraagde besluiten

- 1) De ICCb/MCCb stemt in met het verder uitwerken van het voorstel voor toerisme.
- 2) De ICCb/MCCb stemt in met de OMT-adviesaanvraag in de bijlage.
- 3) De ICCb/MCCb neemt kennis van het geschetste proces tav Caribisch Nederland en de BES.

Vervolgproces

- OMT-advies gereed 2 juni samen met duiding economische en maatschappelijke effecten en uitwerking maatregelen.
- Vervolgbespreking in de MCCB van 3 juni waarna definitieve besluitvorming over scenario en maatregelen.

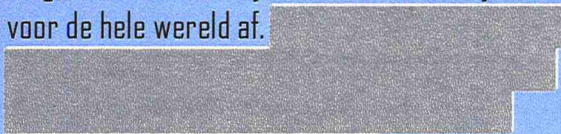

Beeld deel 1: ontwikkelingen toerisme NL in 3 stromen

Urgentie

- In de routekaart is toerisme nog niet benoemd in fase 3 en 4. Bij uitblijven van maatregelen komen alle vormen van toerisme weer op gang.
- Er bestaat een grote wens tot perspectief: men wil weten of een vakantie geboekt kan worden, belangrijk voor welzijn.
- Er zijn zorgen bij gemeenten (m.n. Amsterdam) over effect toeristenstroom op OV en Openbare Ruimte.
- Een internationaal gecoördineerde aanpak is het effectiefst, maar vergt tijd. Hierbij onderscheid tussen EU-lidstaten, EFTA en VK versus ontraden van reizen naar landen daarbuiten

	Nederland naar buitenland	Buitenland naar Nederland	Binnen Nederland
Cijfers	Circa 85% van de Nederlanders gaat in een normaal jaar op vakantie waarvan 75% naar het buitenland. Grofweg de helft hiervan reist met het vliegtuig.	In 2018 verbleven bijna 19 mln buitenlandse gasten (47 mln nachten) in logies accommodaties in Nederland. In Amsterdam verbleven ruim 9,7 mln verblijfsbezoekers (grotendeel buitenlands) en 4,2 mln internationale dagtoeristen.	Nederlanders gingen in 2018 18,1 mln keer op vakantie in eigen land (102 mln overnachtingen)
Beleid	BZ geeft nu code oranje (alleen noodzakelijke reizen) voor de hele wereld af. 	In het buitenland wordt reizen naar Nederland nu afgeraden tot en met 15 juni. Binnen EU en met grensregio's vindt er coördinatie plaats. 10.2a 11.1	Huidig beleid is ontmoedigen van bovenregionaal toerisme om drukpunten te voorkomen in openbare ruimte en OV. De uitdagingen nemen toe met het verloop van de routekaart.

Beeld deel 2: wat is de inzet van andere landen en Europa?

Inzet EU

- Stapsgewijs reisbeperkingen en grenscontroles afbouwen tussen landen met een met een positief evoluerende en voldoende vergelijkbare epidemiologische situatie. Maar voorkomen tweede Corona-golf.
- Ontwikkeling van interactieve kaart zodat burgers Corona-risico's in kunnen schatten.

Toerismebeeraad 20 mei

- De meeste lidstaten spreken steun uit voor het opheffen van grenscontroles mits de epidemiologische situatie dit toe laat. 10.2a
- Diverse lidstaten hebben in zgn. "bubbels" onderling reizen weer mogelijk gemaakt 11.1

	Plannen voor het versoepelen grensmaatregelen?	Plannen voor (voorwaardelijk) toelaten van toeristen?	
België	België beslist hier in de loop van volgende week over.	geldende verbod op niet-essentiele reisbewegingen omvat toerisme.	10.2a 11.1
Duitsland	Grens met NL open voor grensarbeiders, vrachtverkeer en om "geldige redenen". Vanaf 15 juni gaan grenzen met alle buurlanden weer open.	Nog niet bekend.	
Frankrijk	Vooralsnog geen wijzigingen in de grensmaatregelen.	Voor nu alleen nationaal toerisme toegestaan deze zomer.	
Italië	Vanaf 3 juni mag er weer tussen de regio's gereisd worden.	Vanaf 3 juni zijn EU burgers weer welkom zonder meldingsplicht en verplichte quarantaine.	

Voorstel: toerisme mogelijk van en naar landen met vergelijkbaar epidemiologisch beeld, op basis van afspraken

Gevraagd besluit 1

De MCCB wordt gevraagd om een positief besluit op het onderstaande voorstel voor toerisme deze zomer, onder behoud van uitkomsten OMT-advies, duiding economische en maatschappelijke effecten en checks op handhaafbaarheid en juridische haalbaarheid.

voorstel

- Zorgvuldig monitoren van 3 stromen: inkomend, uitgaand en nationaal. Beheerste opstart van internationaal toerisme, op basis van internationale (en bilaterale) afspraken. 11.1
- Boodschap:
 - 1. Binnenlands kan je op vakantie, maar vermijd drukte, geen OV, 1,5 meter afstand, etc.
 - 2. 10.2a
 Omgekeerd geldt hetzelfde voor binnenkomende toeristen: alleen uit landen waar afspraken mee zijn en waar epidemiologisch beeld vergelijkbaar is. 10.2g
 - 3. Toeristen richting buitenland worden gevraagd : gedraag je in buitenland zoals je je in Nederland zou gedragen (bijv 1,5 meter afstand).
 - 4. Ga niet in de zomer als je niet van de zomervakantie afhankelijk bent.
- Reizigers uit landen waarmee geen afspraak of geen groen/geel reisadvies is, wordt gevraagd om twee weken in quarantaine te gaan.
- Aanvullende maatregelen om risico's te beperken worden uitgewerkt op vlak van communicatie, het ontlasten van hotspots (centra, parken, Schiphol) en mogelijk ook het lokaal beperken van het logiesaanbod (airbnb , hotels).

Maatregelen voorstel

Risicoprofiel land	1. Epidemiologisch beeld ander land vergelijkbaar met of beter dan Nederland én bilaterale afspraken over toerisme	2. Epidemiologisch beeld ander land slechter dan Nederland of geen bilaterale afspraken
Communicatie naar Nise toeristen	Ga verstandig op vakantie naar dit land, houd u aan lokale maatregelen en gedraag u verder niet anders dan u in Nederland zou doen (anderhalve meter afstand, etc). Indien u klachten ontwikkelt, laat u testen voor terugkomst. Vermijd drukke locaties	Ga hier alleen heen voor strikt noodzakelijke reizen. Bij terugkomst moet u verplicht twee weken in zelfisolatie. Je bent mogelijk niet verzekerd met als risico hoge (zorg)kosten.
Communicatie naar buitenlandse toeristen	U bent welkom in Nederland, mits u gezond bent en zich aan de maatregelen houdt.	U bent in Nederland alleen welkom voor een strikt noodzakelijke reis en bent verplicht eerst twee weken in thuisquarantaine te gaan.
Reisadvies BZ	Groen/Geel	Oranje
Vragen/voorwaarden binnenkomst	Reiziger zelf geeft een verklaring af geen klachten te hebben gehad de afgelopen 24 uur.	Dringend advies tot quarantaine twee weken voor zowel inkomende toeristen als terugkerende Nederlanders.

1. In het afgeven van de reisadviezen door BZ worden de gezondheidssituatie – en maatregelen in landen in overleg met VWS/RIVM meegewogen. Afschaling zal in lijn zijn met het Nederlandse gezondheidsbeleid zoals dat steeds heeft plaatsgevonden.

Caribisch Nederland en BES-eilanden

Gevraagd besluit

De MCCB wordt gevraagd om kennis te nemen van geschetste proces van Caribisch Nederland en de BES

- Er loopt een separete OMT-adviesaanvraag over CN en BES-eilanden, maar economische situatie vergt aandacht in de context van de wegvallende toerismestromen.
- Het effect van de crisis is in Caribisch Nederland en BES nog groter dan in Europees Nederland. Er wordt enorm op het toerisme geleund en de sector is tot een totale stilstand gekomen (gesloten luchtruim en stilvallen cruisesector).
- Veel verblijfstoerisme is afkomstig uit Europa, met name Nederland: bijv. voor Bonaire 49 % Europees en 39 % Nederlands (CBS 2019 61.230 Nederlanders) en voor Curaçao (Toerism board Curacao 2018 177.000 Nederlanders). Oplossingen dus nauw verbonden met Europese en Nederlandse aanpak.
- De jaarlijkse instroom van toeristen via cruiseschepen (grotweg 500.000 op Bonaire, 1,6 mln Sint Maarten, 792.000 Aruba en 634.000 op Curaçao per jaar) valt grotendeels weg.
- Wegvallen toerisme raakt vooral de kwetsbare/arme groepen in de samenleving in Caribisch Nederland en BES die in de sector werkzaam zijn. De grootte van de crisis na de (Corona-)crisis is op dit moment niet goed te duiden.
- **Richting de MCCB 3 juni wordt er gewerkt aan de contouren voor een strategie rondom Caribisch Nederland en de BES**

OMT-adviesaanvraag

Gevraagd besluit 1

De MCCB wordt gevraagd om een positief besluit op de bijgevoegde OMT-adviesaanvraag over Toerisme

➤ Expliciet aandacht voor 3 stromen van toerisme (inkomend, uitgaand en binnenlands)

11.1

➤ Onderscheid tussen non-EU en EFTA versus EU.

10.2g 11.1

➤ Verzoek tot afweegkader (indicatoren) om te bepalen naar welke landen het veilig is om deze zomer op vakantie te gaan.

➤ Advies wordt 2 juni uitgebracht.

Reacties op presentatie

- [Redacted text]
- [Redacted text] 11.1
10.2g
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]

Reacties op presentatie – vervolg

- [illegible]

11.1
10.2g

5. Rondvraag en sluiting

11.1

- [REDACTED]
- LNV meldt een aanvullende update over slachthuizen.
- OCW benoemt dat volgende week dient te worden herbevestigd dat PO per 8 juni weer open gaat.
- OCW benoemt belangen van acteurs. Over protocollen vindt bilaterale afstemming met RIVM plaats.
- OCW roept op om op tijd te beginnen met de voorbereiding van de heropening van MBO en HO. Voor de zomervakantie dient er duidelijkheid te zijn, o.a. vanwege druk op het OV.
- DEF schat in dat de situatie in het Caribisch gebied normaliseert. Bijstandsverzoeken op de eilanden nemen af. Minister zal aankondigen dat de Karel Doorman per 15 juni zal terugkeren naar Nederland.
- Politie vraagt of handhaving tijdens Pinksterweekend door MP kan worden benoemd.

Acties en afspraken ICCb 27 mei 10.00u (1/3)

1. Opening

- Komende zaterdag besluit over hoe we de maand juni doorgaan.
- 24 juni voorlopig laatste ICCb/MCCb.
- Mail hierover volgt

2. Algemeen beeld

- Dashboard → Het onderdeel 'economie' kleurt **rood**, omdat analisten er vanuit gaan dat het herstel geen 'V', maar een 'U' zal laten zien

3. Thema Maximaal controleren (VWS)

- T.a.v. fasering maatregelen pakket; 3 opties om over te besluiten n.a.v. adviezen.
 - ICCb adviseert om vast te houden aan oorspronkelijke routekaart + moment van integrale heroverweging in te bouwen.
- Samenvoeging optie 2 en optie 3 i.v.m. belang consistente aanpak en uitlegbaarheid. Advies is om huidige pakket te behouden met tussentijdse evaluaties; vasthouden aan routekaart.

- M.b.t sportkantines is adviseert ICCb versoepeling te bekijken in samenhang met wat er nu nog aan zit te komen; eerst kijken wat we nu hebben gedaan en wat de effecten zijn. Conform BAO advies.

11.1
10.2g

Acties en afspraken ICCb 27 mei 10.00u (2/3)

- M.b.t sport- en verenigings kantines adviseert ICCb versoepeling te bekijken in samenhang met wat er nu nog aan zit te komen; eerst kijken wat we nu hebben gedaan en wat de effecten zijn. Conform BAO advies: sport- en verenigingskantines open, mits gehouden wordt aan maatregelen/zelfde condities als horeca (geplaceerd, reserveren en check-gesprek)
 - N.a.v. besmettingen in het onderwijs in Limburg, benadrukken dat leraren niet met klachten naar school moeten komen.
 - Inzake heropening casinosector; heroverweging richting 1 juli op 24/6 → uitgangspunt is routekaart; nog eens goed kijken naar aantal aannames. Advies is hele afweging opnieuw; meer veralgemeniseren. Niet een sector eruit halen.
 - Slachthuizen; nog onduidelijk hoe kan het dat daar zoveel besmettingen zijn, ondanks het naleven van de RIVM maatregelen. Oorzaken nu onduidelijk; vervoer, huisvestiging etc. → uitgezet bij het OMT waar nu precies besmettingsbron zit.
 - Slachthuizen hebben op alle terreinen maatregelen aangekondigd.
 - Slachthuizen geadviseerd om scenario's uit te werken; [redacted] 11.1 10.2g
- Geen besluitvorming in MCCb op deze problematiek (3 velden) vandaag.
- [redacted] 11.1 10.2g
 - Wat betreft de sanitaire voorzieningen is de nood in veel regio's hoog. Wens om op dat punt te versoepelen t.b.v. dagrecreatie → In recreatiegebieden kunnen de sanitaire voorzieningen open; is aangepast in de aanwijzing.

Acties en afspraken ICCb 27 mei 10.00u (3/3)

4. Thema Continuïteit vitale processen en samenleving (NCTV)

- Spreeklijn persco vanmiddag; gebaseerd op presentatie; [redacted] 11.1
- Afspraak: discussiepunten worden meegegeven aan projectgroep. 10.2g
- [redacted]

[redacted] 11.1

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Departementaal vertrouwelijk
Situatiebeeld en Duiding COVID-19 (nr. 43)

Kerneenheid
Analyse

Dinsdag 26 mei 2020 - geactualiseerd tot 16.00 uur

Actuele aandachtspunten

- Naleving regels verder onder druk door verminderd gevoel van gevaar, verlichten van de maatregelen (openen van terrassen) en gunstige weersomstandigheden.
- Georganiseerde ongelijkheid leidt tot verdere tegenstellingen in de samenleving en druk op politieke besluitvorming: discussie over horeca bijvoorbeeld.
- Besmettingen in slachterijen en op basisschool, de kinderontstekingsziekte en eerdere dier-op-mens besmettingen (nertsen) leiden mogelijk tot maatschappelijk onbehagen maar nog niet tot onrust

SITUATIEBEELD

Maximaal controleren (volksgezondheid)

- Het OMT adviseert het kabinet nog niet om de sportscholen te heropenen, er is ook geen specifiek advies geformuleerd over wanneer dit wel zou kunnen. Bronnen binnen het OMT stellen dat sportscholen nog geduld moeten hebben.
- Door een toename van het aantal coronabesmettingen bij patiënten en medewerkers van het St Jansdal-ziekenhuis in Harderwijk, worden deze week alle niet-spoedeisende operaties geannuleerd
- Nederlandse ziekenhuizen hebben de afgelopen weken twintig kinderen behandeld voor een zeldzame kawasaki-achtige ontstekingsziekte. Elf van hen bleken ook antistoffen tegen COVID-19 in hun bloed te hebben. Of hun ontstekingen zijn veroorzaakt door corona, is moeilijk vast te stellen.
- Volgens minister de Jonge ligt de GGD op schema om in juni iedereen met klachten te kunnen testen.
- Minister Schouten waarschuwt dat slachthuizen die dinsdagavond onvoldoende kunnen aantonen dat zij al het mogelijke doen om coronabesmettingen te voorkomen dichtgaan. Foodbedrijf Vion wil dat alle medewerkers in de sector regelmatig worden getest om de vleesvoorziening in Nederland te waarborgen.
- In totaal zijn vier medewerkers van nertsbedrijven besmet, bij twee onzekere gevallen kan het gaan om een besmetting van mens-op-mens. Volgens hoogleraar Stegeman is het virus bij twee bedrijven geïntroduceerd door besmetting van mens op dier. Bij een derde bedrijf is het nog niet duidelijk hoe het virus bij de nertsen is gekomen, mogelijk heeft een kat corona overgebracht.
- Naast nertsen zijn katten, fretten, hamsters en konijnen gevoelig voor het virus. Wetenschappers waarschuwen dat voorkomen moet worden dat dieren een 'corona-reservoir' worden.
- In drie weken tijd hebben al meer dan 1000 basisschoolkinderen zich laten testen, aantal positieven onbekend.
- Op een kleuterschool in Limburg is een jongen van 5 besmet met COVID-19, de jongen had geen klachten. De basisschool School of Understanding in Amstelveen sluit haar deuren omdat een docent besmet is.
- De WHO heeft maandag op een persconferentie gewaarschuwd voor een tweede coronapiek. Ondanks dat de verspreiding van het virus nu afneemt, zou er nog een piek kunnen ontstaan tijdens deze eerste golf.
- De Duitse topviroloog Drosten stelt dat meer de nadruk moet komen op het ventileren van afgesloten ruimtes. Volgens hem is dat nog belangrijker dan handen wassen en desinfecteren.
- In verschillende landen wordt door ziekenhuizen gebruik gemaakt van uv-C-robots om ruimtes te desinfecteren (in Nederland het Dijklander ziekenhuis). Organisaties en specialisten temperen de verwachtingen en waarschuwen voor mogelijke schijnveiligheid.
- De WHO stopt met proeven met malariamedicijnen, volgens 'The Lancet' zou de kans om te overlijden met het medicijn groter worden. Trump is gestopt met hydroxychloroquine.
- Een Nederlands bedrijf heeft een antibacteriële coating gemaakt en test nu in Limburg en in de Verenigde Staten of die ook geschikt is om het coronavirus te bestrijden.
- Checkgesprek.nl is een alternatief gestart voor de individuele coronacheckgesprekken die per 1 juni aan de deur van horeca- en andere openbare gelegenheden gevoerd moeten worden. Door een QR-code te scannen aan de deur kunnen bezoekers laten weten dat ze klachtenvrij zijn.

Beeld sociale media

- De berichtgeving over besmettingen van dier op mens in nertsfokkerijen levert de nodige oproepen op om deze bedrijven (versneld) te sluiten. Ook actiegroepen als 'Animal Rights NL' en 'Bont voor Dieren'. Sommige dierenartsen en nertsenhouders pleiten voor drastische maatregelen zoals het ruimen van de dieren.

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

- Maurice de Hond heeft dinsdagochtend via sociale media een blog gedeeld over de situatie in slachthuizen. De Hond koppelt de snelle verspreiding in slachthuizen aan de beperkte luchtcirculatie, lage temperaturen en luchtvochtigheid. Een video waarin hij verkondigt dat het Covid-19-virus zich verspreidt via aerosolen is verwijderd door YouTube. In online rechts-populistische kringen wordt dit geframed als censuur.

Continuïteit vitale processen en samenleving

- Hogere zorgpremies lijken onvermijdelijk nu het inkopen van zorg voor volgend jaar veel moeilijker is voor verzekeraars. Ze hebben slecht zicht op het stuwmeer van uitgestelde behandelingen.
- >75% van de gemeenten gaat als gevolg van de crisis bezuinigen of de belastingen verhogen als de rijksoverheid geen extra geld beschikbaar stelt. 87% verwacht financiële problemen.
- Ziekenhuizen, ziekenhuisapotheken en farmaceutische groothandels mogen tijdens de coronacrisis intensief samenwerken om mogelijke tekorten aan essentiële geneesmiddelen te voorkomen of te verminderen.
- Volgens de Nationale Databank Wegverkeersgegevens neemt de drukte op de snelwegen snel toe.
- De denktank Coronacrisis heeft op verzoek van het kabinet vandaag de contouren van een intelligent herstelbeleid gepubliceerd met tien bouwstenen voor het herstel van samenleving en economie. Daarin wordt bv. aandacht gevraagd voor de zorg van kwetsbare groepen en de noodzaak van Europese samenwerking.

Beeld sociale media

- Onder andere de Partij voor de Dieren roept naar aanleiding van de berichten over de besmettingen in slachterijen op tot een fokverbod in de veehouderij.

Zorg voor kwetsbare groepen

- 60 procent van 5.500 door ouderenbond ANBO ondervraagde ouderen ontvangt weer bezoek.
- Slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling, die thuis niet kunnen/durven bellen, kunnen zich voortaan via een anoniem chatgesprek melden bij Veilig Thuis in hun regio.
- In het hitteplan moet volgens deskundigen rekening worden gehouden met het coronavirus en de maatregelen daaromheen.
- Voormalig Kinderombudsman Dullaert stelt dat de politie en kinderbescherming moeten uitzoeken wat er is gebeurd met de 500 schoolkinderen die 'vermist' zijn geraakt tijdens de crisis.
- Verschillende organisaties maken zich zorgen over coronabesmettingen bij arbeidsmigranten (mede n.a.v. hoge aantal besmettingen bij slachthuizen).

Beeld sociale media

- Berichtgeving over de kawasaki-achtige kinderziekte die mogelijk verband houdt met corona krijgt de nodige aandacht en levert wisselende reacties op. Sommigen zijn geschrokken grijpen de berichten aan om onvrede over de in hun ogen lakse houding van de overheid te uiten en op te roepen tot het sluiten van scholen.

Financieel-economische stabiliteit

- De PvdA wil pas instemmen met het nieuwe corona-noodpakket als het kabinet het schrappen van de ontslagboete uitstelt tot 1 september.
- Er komt geen uitverkoopverbod om kleine winkeliers te beschermen, dit is op korte termijn onhaalbaar en volgens het ministerie zit de meerderheid van ondernemers hierop ook niet te wachten.
- Volgens platform Wijzer in Geldzaken komt momenteel al een op de tien Nederlanders niet rond vanwege de crisis, laagbetaalde zzp-ers en laagbetaalde flexwerkers worden het zwaarst getroffen.
- De wereldhandel was volgens het CPB in maart 1,4 procent lager dan in februari, het CPB verwacht in de cijfers van april en mei een sterke daling van handel en productie te zien.
- Europese banken komen door de crisis in de problemen met een deel van hun leningen. Volgens een schatting van de Europese bankautoriteit hebben financiële instellingen in totaal voor ruim 1 biljoen euro aan problemleningen uitstaan.
- De Nederlandse cultuursector organiseert tussen 30 mei en 5 juni een actieweek om aandacht te vragen voor de problemen die zijn ontstaan door de coronacrisis.

Caribisch deel van het Koninkrijk

- Curaçao wil na de crisis de eigen economie versterken en verbreden en minder afhankelijk worden van toerisme of steun uit Nederland.
- Honderden families op Curaçao zijn door financiële problemen van water afgesloten. Aqualectra zou aan het begin van de coronacrisis zo'n 200 huishoudens opnieuw hebben aangesloten vanwege de hygiënische noodzaak. 2.000 huishoudens op Curaçao zouden (nog) niet zijn aangesloten.

Internationale context

- De Duitse economie is in een recessie beland, -2,2% in het eerste kwartaal.
- Buitenlandse toeristen kunnen vanaf juli waarschijnlijk weer op vakantie in Spanje. De Duitse regering zou het negatieve reisadvies voor 31 EU landen, waaronder Nederland, per 15 juni willen opheffen.
- Syrië meldt 20 nieuwe besmettingen, de grootste toename tot nu toe. Hulpverleners zijn bang dat het land extra hard door de coronapandemie geraakt zal worden.
- Amnesty stelt dat andere landen het lek in de Corona-app van Qatar als waarschuwing zouden moeten zien en niet te snel een app willen bouwen. Nederland wordt door Amnesty specifiek benoemd.

Beeld sociale media

- berichten uit verschillende landen over overtreding van coronamaatregelen door politici en andere prominenten worden grif gedeeld.

Politiek en maatschappelijke onrust

- De Veiligheidsregio's in de buurt van de grens roepen de Belgische overheid op de grenzen weer te openen.
- Grapperhaus vindt het geen goed idee om boa's uit te rusten met wapenstokken en pepperspray. Op dinsdag hebben boa's in diverse steden actie gevoerd omdat ze uitgerust willen worden met verdedigingsmiddelen. Op 1 juni zullen er weer acties worden gevoerd. Volgens de NOS beschikken boa's op verschillende plaatsen al over geweldsmiddelen, dit zijn tijdelijke toezeggingen.
- De Horeca is zelf verantwoordelijk voor de naleving van de RIVM-richtlijnen. Koninklijke Horeca Nederland stelt: 'Vanaf drie personen wordt er gehandhaafd, daarom kunnen ook tweetallen die geen gezamenlijke huishouding vormen binnen 1,5 meter van elkaar zitten'. Ook bioscoopketen Pathé wil tweetallen die geen huishouden vormen naast elkaar laten zitten.
- Hoogleraar Brouwer (RUG) ontraadt mensen die een boete hebben gehad voor het overtreden van coronaregels die te betalen: ze zouden strijdig zijn met de Grondwet. Volgens hem worden de grondrechten van mensen te rigoreus ingeperkt. Ook de Raad van State stelt dat de strenge coronaregels soms schuren met de grondwet.
- Volgens de Algemene Vereniging Schoolleiders maken basisscholen maken zich zorgen over het lerarentekort zodra de scholen in juni weer volledig open gaan. Daarnaast blijkt uit een enquête van onderwijsbond AOB dat bijna 70% van het personeel in het basisonderwijs twijfels heeft over de volledige heropening.
- Op basis van een enquête onder 149 scholen stelt de Volkskrant dat bijna 4 op de 10 middelbare scholen het zitten blijven dit jaar hebben afgeschaft. 15 procent laat de keus bij ouders en leerlingen.
- Het CDA in Eindhoven maakt zich zorgen over de huidige situatie van internationale studenten, die door de crisis in de problemen is gekomen. Veel internationale studenten zouden Nederland volgend academisch jaar willen mijden vanwege de nadruk op online onderwijs
- Een brand in een zendmast (geen 5G-mast) in Roermond (nacht 24-25 mei) is vermoedelijk aangestoken. Ook in Roosendaal was dinsdagochtend een brand in een mast.
- Onduidelijkheid en regionale verschillen in regels zorgen voor vragen over (binnenlands) toerisme, met name bij uitbaters van groepsaccommodaties.
- De ANWB heeft maandag een 'corona-label' voor campings gepresenteerd, campinginspecteurs controleren of campings zich daadwerkelijk aan de corona-richtlijnen houden.

Beeld sociale media

- Op sociale media wordt uit de hoek van anti-overheidsactivisten en complotdenkers voortdurend opgeroepen om deel te nemen aan de 'anti-lockdown' demonstratie op de Koekamp in Den Haag op 30 mei as.
- Kritiek van horecaondernemers op de proef met schotten voor horecazaken. Ze vinden dat ze ongelijk worden behandeld: waarom zijn ze blijkbaar niet nodig in andere sectoren? Waarom hangen in veel winkels deze schotten nu al, terwijl daar geen test aan vooraf is gegaan?
- De branchevereniging NL Actief voert campagne om per 1 juni de sportscholen weer te openen en wijst op andere landen (Dld, Zwe, Oost, Zwits, Noorw, Finl, Ita) waar sportscholen al geopend zijn.
- Er wordt overwegend cynisch gereageerd op de deelname van Koningin Maxima aan een onlineplatformbijeenkomst van 'Wijzer in geldzaken'. Maxima sprak daar o.a. over de economische en sociale gevolgen van de coronacrisis. Veel reacties gaan over de toelagen die de Koninklijke Familie ontvangen.
- Overwegend veel kritiek op een bericht van Thierry Baudet op sociale media. Baudet deelt op Twitter dinsdagmiddag een artikel van De Telegraaf dat Braziliaanse autoriteiten vasthouden aan een advies van om het coronavirus te bestrijden met hydroxychloroquine.

DUIDING

Naleving regels verder onder druk

- Relatief laag aantal ziekenhuisopnames en dodelijke slachtoffers kan leiden tot verminderd gevoel voor gevaar. In combinatie met het verder verlichten van de maatregelen en de gunstige weersomstandigheden kan dit leiden tot verdere druk op de naleving van de maatregelen.

Georganiseerde ongelijkheid leidt tot verdere tegenstellingen in de samenleving en druk op politieke besluitvorming

- Het stapsgewijs en sectorspecifiek verlichten van de maatregelen leidt tot een georganiseerde ongelijkheid tussen verschillende onderdelen van de samenleving. Bijvoorbeeld de wijze van inzet van spatschermen, het al dan niet afstand houden tussen twee horecabezoekers of en het al dan niet mogen ondernemen. 70% van de leraren heeft twijfels de volledige heropening van de basisscholen

Besmettingen in slachterijen en op basisschool, de kinderontstekingsziekte en eerdere dier-op-mens besmettingen (nertsen) leiden mogelijk tot maatschappelijk onbehagen maar nog niet tot onrust.

- Naast nertsen zijn katten, fretten, hamsters en konijnen gevoelig voor het virus, maar er is nog weinig bekend over corona bij dieren. Wetenschappers waarschuwen dat dieren een 'corona-reservoir' zouden kunnen worden.

Rijksoverheid

ICCb0527G

Dashboard aanpak COVID-19

30-6-2020

05-2020

Dashboard COVID-19

Samenvatting – status 26 mei

Maximaal controleren	
Capaciteiten toereikend?	Capaciteit is zorgelijk, maar trend is positief.
Totaal aantal positief geteste mensen	45.578 (+133)
IC-bedden bezet coronapatiënten	188 (-35) (LCPS)
Aantal personen overleden	5.856 (+26)
Beschikbaarheid zorgpersoneel	Daling IC-capaciteit wordt ingevuld door opgeschaalde non-COVID zorg (LCPS).
Beschikbaarheid hulpmiddelen	In persconferentie gemeld dat er voldoende materiaal voor zorgpersoneel is.
Testcapaciteit	In persconferentie aangekondigd dat in juni alle NL'ers getest kunnen worden.

Zorg voor kwetsbare personen	
Beperken fysieke en sociale contacten	Ziekteverzuim is verhoogd, maar daalt
Voldoende opvang kwetsbare personen	Voldoende capaciteit
Adviseren maatregelen personeel en mensen buiten ziekenhuis	
Oproepen om naar elkaar om te zien, zeker naar kwetsbare mensen	

Continuïteit vitale processen en samenleving	
Status continuïteit vitale processen	Personeel en middelen beschikbaar waardoor primaire proces goed kan functioneren.
Status continuïteit cruciale processen	Personeel en middelen beschikbaar waardoor primaire proces goed kan functioneren.

Duiding sociaaleconomische situatie	
Ontwikkelingen economie	BBP-cijfers over 2020K1 (met paar weken corona) waren internationaal zeer negatief. Verwachtingen over 2020K2 somber. Meeste analisten verwachten geen V-vormig herstel (snel en volledig herstel) meer. De werkloosheid loopt in verschillende landen (sterk) op. Daarnaast zal de wereldhandel flink dalen (>-10%), en niet in een jaar zal herstellen. Voorts blijven er zorgen over nieuwe virusuitbraak.
Ontwikkelingen arbeidsmarkt	De arbeidsmarkt kreeg in april een historisch grote klap : het werkloosheidspercentage steeg met 0,5% tot 3,4% en het aantal werkenden daalde met 160 duizend. Uitgaande van de ramingen zullen de cijfers over mei een verdere verslechting laten zien.
Voortgang sociaaleconomische maatregelen	Er wordt flink gebruik gemaakt van het noodpakket.
Effecten maatregelen	Hoewel empirisch moeilijk aan te tonen, duidt het gebruik van de regelingen op een beperking van de economische neergang .

Caribische delen van het Koninkrijk	BES	CAS
Maximaal controleren		
Continuïteit vitale processen en samenleving		
Zorg voor kwetsbare personen		
Financieel/economisch		
Bijstandsverzoeken		

Legenda	
	Toereikend
	Aandachtspunt
	Zorgwekkend

Dashboard COVID-19

Samenvatting – status 26 mei

Maatschappelijke effecten	
Draagvlak voor aanpak/maatregelen	- Stapsgewijze implementatie van nieuwe normaal kan leiden tot sterke gevoelens van ongelijkheid. Ook de verschillen met betrekking tot werkloosheid, financiële steun, veilige publieke omgeving, werkomgeving en onderwijs aan (kwetsbare) scholieren, kunnen leiden tot onrust. - Stapsgewijze opening van de maatschappij leidt tot 'georganiseerde ongelijkheid', ofwel tegenstellingen in de maatschappij over het al dan niet naar werk mogen, ondernemen of beschermingsmiddelen gebruiken. Dit komt terug in de gemengde reacties: branches die snel heropend worden (contactberoepen, musea, e.d.) reageren opgelucht, terwijl anderen (campings en vakantieparken, fitnesscentra) teleurgesteld spreken van 'willekeur'. - Het aanpassen van maatregelen in contradictie met eerdere uitspraken houden druk op de geloofwaardigheid van experts en regering. Wanneer de aangekondigde testcapaciteit niet tijdig op niveau is, schaadt dit de geloofwaardigheid van de regering.
Naleving	- Naleving regels verder onder druk door verminderd gevoel van gevaar, verlichten van de maatregelen (openen van terrassen) en gunstige weersomstandigheden. - Door de stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen zal drukte in de openbare ruimte toenemen.
Handhaafbaarheid	De stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen kan leiden tot meer druk op handhaving
Signalen van maatschappelijke onrust /openbare-ordeproblemen	- In week van 25 mei (2 weken na de versoepelingen) wordt duidelijk wat de effecten op de besmettingsgraad zijn. Valt dit negatief uit is er een risico op backlash op de timing van het politieke besluit tot versoepeling. - Besmettingen in slachterijen en op basisschool, de kinderontstekingsziekte en eerdere dier-op-mens besmettingen (nertsen) leiden mogelijk tot maatschappelijk onbehagen maar nog niet tot onrust
Impact van maatregelen op de samenleving	- De economieën van het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn (in veel grotere mate dan Nederland) afhankelijk van toerisme. Hierdoor zijn zij niet alleen onevenredig hard getroffen door de maatregelen maar ook afhankelijk van de besluiten van andere landen tot versoepeling voor het herstarten van de economie. - Groeiend besef van nieuwe realiteit over 1.5m-samenleving en zorgen over negatieve sociaal-maatschappelijke en economische vooruitzichten. Er lijkt steeds grotere behoefte aan toekomstperspectief.
Neveneffecten van de maatregelen	Aanhoudende zorgen over diverse schaduwcrises (economie, zorg, onderwijs)

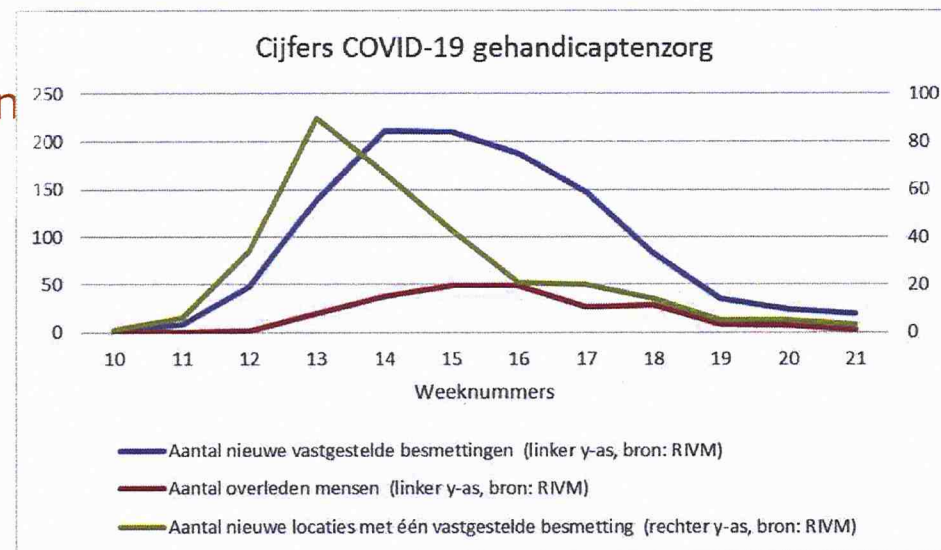
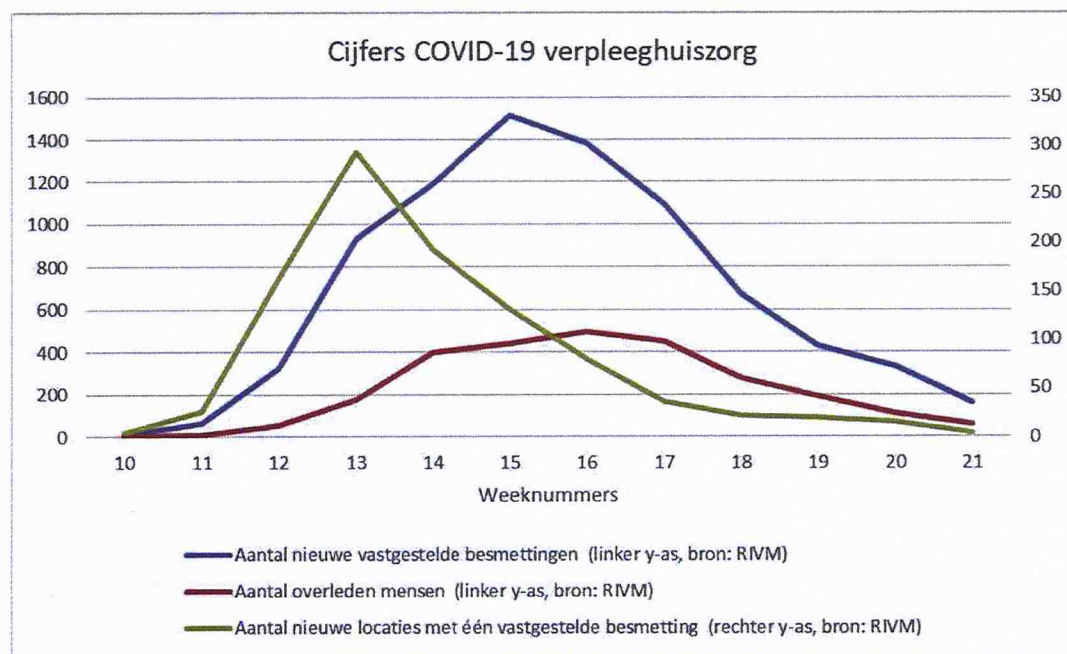
	Maatregelen	Exit-strategie
België	Exitstrategie gestart vanaf 4 mei	- Exit in fasen (4 mei → 11 mei → 18 mei → 8 juni; besluit start nieuwe fase in week eraan voorafgaand) - Huisbezoek van max. 4 dezelfde personen - Onnodige verplaatsingen verboden - In publieke ruimte max. 2 personen; 1,5m afstand - BO/VO hervat, kinderopvang dicht. - Cafés/restaurants gesloten tot tenminste 8 juni, hotels open (niet voor toeristen) - Contactloze sporten buiten toegestaan, kleedruimtes verboden, sportscholen en fitnesscentra (mogelijk) open per 15 juni - Grenzen gesloten tot zeker 8 juni (m.u.v. goederen, inwoners, repatrianten, enz.)
Duitsland	Sinds 15 april stapsgewijze afschaling	- Geleidelijke heropening cafés, bars e.d. in periode 9-22 mei (deelstaten bepalen) - Mondkapje verplicht in OV; winkels; en als >1,5m niet kan, bijv. contactberoepen - Evenementen verboden tot 1 sep (NB deelstaten bepalen) - Zomervakantie: "reken niet op vakantie" - Grenscontroles versoepeld vanaf 16 mei
Frankrijk	Maatregelen onvergelykbaar met NL, want veel strikter en dwingender Verschillen in afbouw maatregelen per departement mogelijk	- Exit in fasen (11 mei → 18 mei → eind mei) 11 mei: thuisblijf-, huisbezoek, samenscholing versoepeld; verplaatsingen tot 100km van woonhuis toegestaan; positief getest: verplichte isolatie; non-food en markten open; kinderopvang, BO open; VVT-bezoek; kleine musea 18 mei: VO open (15/klas; maskers verplicht) - Cafés/restaurants evt. open per 2 juni - Minister: "reken op zomer zonder buitenlandse toeristen"
Denemarken	Afschaling in fasen	- Kinderopvang, BO/VO/deels HO open, contactberoepen, horeca geleidelijk open, profsport zonder publiek toegestaan, campings open (sanitair gesloten), - Per 8 juni pretparken, musea/theaters/concertzalen. - Grenzen dicht tot zeker 1 juni (m.u.v. goederen, inwoners, repatrianten, enz.)
Zweden	Niet of nauwelijks overheidsmaatregelen, Veel vrijblijvende overheidsadviezen	Overheid vertrouwt sterk op eigen verantwoordelijkheid burgers en bedrijven (zelfregulering). Wel groeiende nu dodental oploopt, i.h.b. in verpleeghuizen.
Zwitserland	Maatregelen zijn in veel opzichten vergelijkbaar met NL	Exit in fasen per 27 april. Voor elke nieuwe fase check op haalbaarheid. Op grond van de situatie enkele maatregelen versneld afgebouwd.

[illegible]

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 1: Beperken fysieke en sociale contacten

	Peildatum 25 mei	Bron	VPH	GHZ
	Verdenking van besmetting	EPD's	4.550	1.188
	Totaal bevestigde besmettingen op basis van test	RIVM	8.084	1.111
	Waarvan als overleden geregistreerd	RIVM	2.647	226
	Totaal aantal locaties met minimaal 1 bevestigde COVID-besmetting	RIVM	986	309
	% locaties met minimaal 1 bevestigde COVID-besmetting	RIVM	39%	12%

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 1: Beperken fysieke en sociale contacten – ontwikkeling ziektemeldingen

Ontwikkelingen ziektemeldingen	Week 9	Week 10	Week 11	Week 12	Week 13	Week 14	Week 15	Week 16	Week 17	Week 18	Week 19	Week 20
Resultaten VVT												
Ziekmeldingen	2,31%	2,97%	3,66%	4,01%	3,19%	2,66%	2,32%	2,07%	1,83%	1,49%	1,31%	1,35%
Betermeldingen	-2,24%	-2,68%	-2,67%	-3,05%	-3,20%	-2,99%	-2,47%	-2,23%	-2,22%	-2,15%	-1,65%	-1,47%
Saldo ziek en beter	0,07%	0,28%	0,99%	0,96%	0,00%	-0,33%	-0,15%	-0,17%	-0,39%	-0,67%	-0,34%	-0,12%
Resultaten GHZ												
Ziekmeldingen	2,15%	2,78%	3,60%	3,67%	2,40%	1,83%	1,40%	1,14%	1,07%	0,96%	0,84%	0,94%
Betermeldingen	-2,04%	-2,51%	-2,58%	-2,49%	-2,85%	-2,50%	-1,89%	-1,47%	-1,48%	-1,43%	-1,04%	-0,94%
Saldo ziek en beter	0,12%	0,26%	1,02%	1,18%	-0,44%	-0,66%	-0,49%	-0,33%	-0,40%	-0,47%	-0,20%	0,00%
Resultaten ZKH												
Ziekmeldingen	2,59%	3,20%	4,20%	3,96%	2,54%	2,01%	1,70%	1,56%	1,50%	1,27%	1,07%	1,37%
Betermeldingen	-2,42%	-3,18%	-3,15%	-3,17%	-2,89%	-2,55%	-2,15%	-1,88%	-1,85%	-1,44%	-1,34%	-1,35%
Saldo Ziek en Beter	0,17%	0,02%	1,05%	0,79%	-0,35%	-0,54%	-0,45%	-0,33%	-0,35%	-0,17%	-0,27%	0,02%
Resultaten GGZ												
Ziekmeldingen		3,44%	4,52%	3,87%	2,28%	1,48%	1,38%	1,11%	1,26%	1,18%	0,78%	
Betermeldingen		-3,05%	-3,44%	-3,15%	-2,84%	-2,28%	-2,07%	-1,62%	-1,37%	-1,38%	-0,96%	
Saldo Ziek en Beter		0,39%	1,08%	0,72%	-0,56%	-0,81%	-0,69%	-0,50%	-0,12%	-0,20%	-0,18%	

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 2: Zorgcontinuïteit en voldoende opvang van kwetsbare personen

	20-apr	23-apr	28-apr	7-mei
Capaciteit van niet-ziekenhuisbedden				
Totaal	7.038	7.540	6.067	6.361
Maximale opschaling	3.832	3.634	3.050	3.059
Vrij	1.986	2.858	2.171	2.533
Bezet	1.220	1.048	846	769

	Bron	Week 17	Week 18	Week 19
Kwetsbare groepen in beeld				
<i>Mensen in huiselijk geweld situaties</i>				
- Registraties huiselijk geweld politie	Nationale Politie	1.178	1.308	1.205
- Doormelding Veilig Thuis door politie	Nationale Politie	1.207	1.546	1.399
- Opgelegde tijdelijke huisverboden	Gemeenten	61	63	44
<i>Mensen met bestaande psychische / sociale kwetsbaarheid en risico op ontregeling</i>				
- acute dwangopname GGZ	Gemeenten	165	197	191
- contacten over suicidaliteit	113	1.874	1.735	1.957
- suïcidepogingen gemeld bij de politie	Nationale Politie	124	103	129
- melding zelfdoding	Nationale Politie		26	25
- melding verward gedrag bij politie	Nationale Politie	2.096	2.194	2.094
<i>Mensen met bestaande psychische / sociale kwetsbaarheid zonder zorg en/of zonder dak/thuis</i>				
- melding overlast dakloos persoon	Nationale Politie	556	593	645
- meldingen verward gedrag/overlast				

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 2: Zorgcontinuïteit en voldoende opvang van kwetsbare personen

	Wie	Toelichting
Kwetsbare groepen en voortgang maatregelen		
Dak- en thuislozen	VWS	Gemeenten hebben vrijdag 27 maart jl. een richtlijn voor de opvang van dak- en thuisloze mensen ontvangen waarin staat waar de hulp en ondersteuning minimaal aan moet voldoen. De implementatie van de richtlijn verloopt over het algemeen goed. Er zijn al veel goede voorbeelden in het land zichtbaar.
GGZ-lienten	VWS	Richtlijnen zijn gemaakt en worden nog getoetst door het RIVM. Inzet om na Pasen de Richtlijnen definitief te verspreiden en te implementeren.
Mantelzorgers	VWS	Richtlijnen zijn getoetst door het RIVM. Richtlijnen worden gereed gemaakt voor publicatie/zijn gepubliceerd.
Mensen voor wie dagbesteding wegvalt	VWS	Richtlijnen zijn getoetst door het RIVM. Richtlijnen worden gereed gemaakt voor publicatie/zijn gepubliceerd.
Kwetsbare jeugd	VWS/OCW	VWS/OCW Er is voorzien in opvang voor kwetsbare jeugd. Vanaf 11 mei zijn de scholen weer deels open. Speciaal onderwijs helemaal. Hiervoor zijn protocollen opgesteld. Richtlijnen voor de zorg en algemene informatie op site NJI is getoetst door het RIVM.
	SZW/JenV	
Kwetsbare jongeren	VWS/OCW/SZW/JenV	
Prostituees	J&V/SZW/VWS	De uitvoering van de maatregelen verloopt volgens plan
Mensen die afhankelijk zijn van rechtsbijstand	J&V	
Slachtoffers van mensenhandel	J&V	
Mensen met verward gedrag/psychische stoornissen	J&V/VWS	
Slachtoffers van huiselijk geweld	VWS/JenV	
Mensen die afhankelijk zijn van betalen met contant geld	Fin	FIN en DNB bespreken problematiek regelmatig in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer, waarin maatschappelijk organisaties, banken en retailers zijn aangesloten. Acceptatie van contant geld is meegenomen in het afwegingenkader voor de ambtelijke werkgroep die de protocollen voor de B-sectoren toetst, maar voor A-sectoren is deze mogelijkheid er niet. DNB spreekt op de achtergrond (grote) retailers aan om contant geld te blijven

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 3: adviseren maatregelen voor personeel en mensen buiten het ziekenhuis

Stand 1 april 2020	Instructie PBM	Instructie tests	Vraag en aanbod in kaart brengen – op termijn
Algemeen			Richtlijnen en instructies zijn gereed.
Verpleeghuiszorg			
Gehandicaptenzorg			
Wijkverpleging/thuiszorg			
Jeugdzorg			
GGZ			
Overig			

Continuïteit samenleving COVID-19 - Vitale en cruciale processen

Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Landelijk transport en distributie elektriciteit (A)		
Regionale distributie elektriciteit (B)		
Gasproductie, landelijk transport en distributie gas (A)		
Regionale distributie gas (B)		
Olievoorziening (A)		
Internet en datadiensten (B)		
Internet-toegang en dataverkeer (B)		
Spraakdienst en SMS* (B)		
Interconnectiviteit (transactie-infrastructuur voor informatie uit basisregistraties) (B)		

Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Plaats- en tijdsbepaling middels GNSS (B)		
Drinkwater-voorziening (A)		
Keren en beheren waterkwantiteit (A)		
Vlucht- en vliegtuigafhandeling (B)		
Scheepvaartafwikkeling (B)		
Vervoer van personen en goederen over (hoofd)spoorweginfrastructuur (B)		
Vervoer over (hoofd)wegennet (B)		
Basisregistraties personen en organisaties (B)		
Elektronisch berichtenverkeer en informatieverschaffing aan burgers (B)		

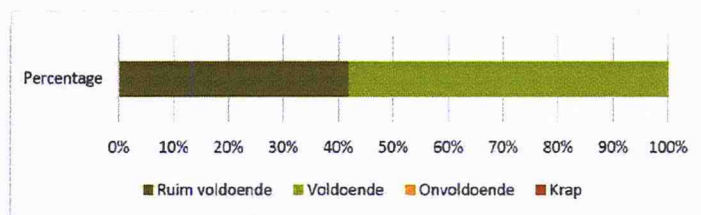
Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Grootschalige productie/verwerking en/of opslag (petro)chemische stoffen (B)		
Opslag, productie en verwerking nucleair materiaal (A)		
Toonbankbetalingsverkeer (B)		
Massaal giraal betalingsverkeer (B)		
Hoogwaardig betalingsverkeer tussen banken (B)		
Effectenverkeer (B)		
Communicatie met en tussen hulpdiensten middels 112 en C2000 (B)		
Inzet politie (B)		
Inzet defensie (B)		
Identificatie en authenticatie van burgers en bedrijven (B)		

Cruciaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Zorg, Jeugdhulp en (Maatschappelijke) Ondersteuning		
Leraren en personeel benodigd op school		
Openbaar vervoer		
Voedselketen		
Transport van brandstoffen		
Inzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater		
Inzamelen, transporteren en verwerken van afvalstoffen		
Kinderopvang		
Media en communicatie		
Continuïteit hulpverleningsdiensten		
Noodzakelijke overheidsprocessen		

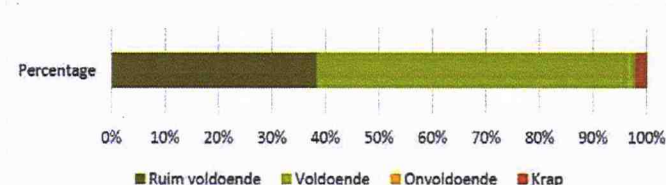

Continuïteit samenleving COVID-19 – Noodopvang onderwijsinstellingen

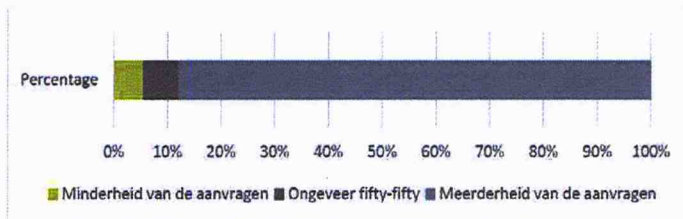
Capaciteit noodopvang voor 0-3 jaar

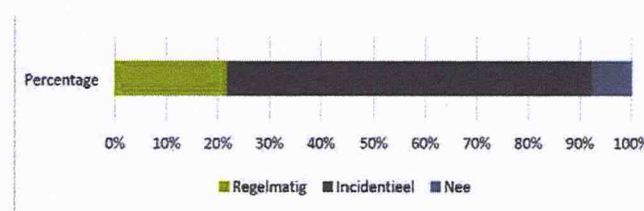
Capaciteit noodopvang voor 4-12 jaar

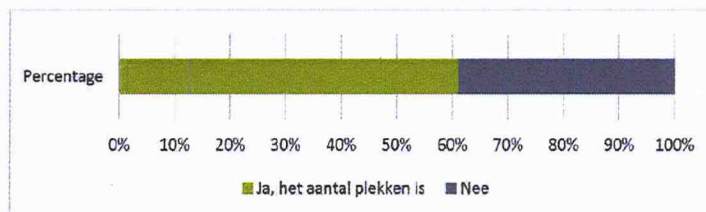
In hoeverre zijn dit ouders met bestaande contracten kinderopvang?

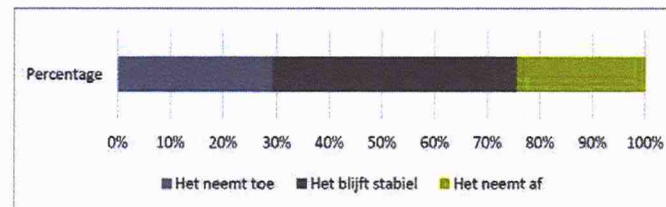
In hoeverre nemen zij extra uren af?

Is er ook beschikbaarheid nacht- en weekendopvang?

Hoe zal gebruik noodopvang zich ontwikkelen?

Belangrijkste cijfers (eerste realisaties)

- **De Nederlandse economie is in het 1^e kwartaal met 1,7% gekrompen (t.o.v. het voorgaande kwartaal).** In krap twee weken met is het bbp teruggeworpen naar het niveau van begin 2019 (dit impliceert een bbp-daling van circa 11-12% eind maart). Dit wijst erop dat het tweede kwartaal wellicht een ongekende krimp zal laten zien. **De daling van het bbp is vooral toe te schrijven aan de lagere consumptie door huishoudens.** In maart kromp de consumptie door huishoudens met 6,7 procent (t.o.v. maart 2019). Uitgaven aan diensten lagen maar liefst 11,8% lager dan vorig jaar.
- **De eerste internationale bbp-cijfers voor het 1e kwartaal laten een vergelijkbaar beeld zien.** De krimp in Europa (-3,8%) is gemiddeld wel groter dan in Nederland, en overtreft voor een aantal EU-landen al het effect van de financiële crash van 2008 (dit betekent niet dat Nederland ook de aankomende kwartalen minder geraakt zal worden). Verschillende analisten verwachten voor EU ruim 15-20% krimp in 2020K2.
- Het **consumentenvertrouwen en het producentenvertrouwen is nog nooit zo sterk gedaald** en historisch pessimistisch over de komende 12 maanden.
- Het aantal gewerkte uren per week is in april fors lager: t.o.v. begin maart -12% bij werknemers en -24% bij zelfstandigen. Het verschil tussen eind maart en april is beperkt, dus er lijkt sprake van stabilisatie.
- Hoewel het aantal binnengekomen aanvragen voor de NOW afneemt, ligt **het gebruik van de verschillende regelingen hoog.** Zo zijn er ondertussen bijna 120 duizend aanvragen NOW en 190 duizend aanvragen voor de TOGS. Er zijn inmiddels 108 duizend aanvragen van belastinguitstel. **Deze aanvragen vallen nog mee, maar lopen wel op.** Piek in aanvragen kan mogelijk nog komen.

Kengetallen economie – Leading indicatoren

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
AEX-index	629 (19 feb) 460 (27 mrt) 504 (7 april)	<u>523 op 20 mei</u>	Na een dal van 404 punten lijkt de AEX wat te herstellen. De markt lijkt een recessie al wat te hebben ingeprijsd	De aandelenmarkt reageert ook sterk op beleid van centrale banken die momenteel flink verruimen.
Faillissementen (excl. eenmanszaken)	Maandcijfers: 259 (mrt) Weekcijfers: 98 (W17) 64 (W18)	334 (apr) 46 (W19, 4-8 mei)	Zal blijven toenemen, stijgende trend in de weekcijfers vertaalt zich ook in het hogere cijfer voor april	In april een stuk meer faillissementen dan de voorgaande maanden (75 meer dan maart) en ook meer dan in dezelfde periode vorig jaar (53 meer). De data over faillissementen reageert altijd met enige weken vertraging. Bron: CBS.
<u>Autoverkopen</u>	33 duizend april 2019 in NL.	15 duizend (april 2020) – 53% op jaarbasis. Europees (19 mei): - 76% in april op jaarbasis	Zal zeer sterk dalen tov 2019	Gemiddelde prijs per verkochte auto is € 37K, en in 1 maand dus al omzetverlies van € 0,7 miljard in NL . Europees gaat het om vele miljarden (ca – 25 mrd). Bron: BOVAG/RVO, Acea .
Inschrijvingen en opheffingen Kamer van Koophandel	Week 6 maart: 6086 inschrijvingen 2763 opheffingen	<u>Week 20 – 8 mei t/m 14 mei:</u> <u>5743 nieuwe inschrijvingen</u> <u>2656 opgeheven</u> <u>120 faillissement</u>	<u>Faillissement verviervoudigd ten opzichte van week 19 (n=33)</u>	Bron: (KvK)
Betalingsverkeer: pin-transacties	105 mln (W11, pre-corona) 95 mln (W17) 89 mln (W18)	Aantal pin-betalingen: 97 mln (W19)	Sinds 3 weken enig herstel , zal de komende weken langzaam oplopen bij het heropenen van sectoren.	Het aantal iDeal betalingen (in online winkels) lag in W19 bijna 30 procent hoger dan de laatste week voor de coronamaatregelen, en 40% hoger dan dezelfde week vorig jaar. Bron: BVN.

Kengetallen economie – Reguliere indicatoren

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
Consumentenvertrouwen	-2 (mrt) -22 (1 ^e helft apr) -27 (2 ^e helft apr)	<u>-31 in mei</u>	Zal laag blijven, en mogelijk verder wegzakken (laagste punt ooit was in maart 2013 met -41)	De recente daling komt doordat het oordeel over de economie in de afgelopen 12 maanden fors negatiever is. Over de economische situatie in de komende 12 maanden is men nog nooit zo negatief geweest. De koopbereidheid kreeg een flinke klap, maar ligt voorlopig nog boven de niveaus uit de Eurocrisis. (CBS)
Ondernemersvertrouwen	6,4 (K1 2020)	<u>-37,2 in 2^e kwartaal</u>	Zal (zeer) laag blijven	Dit is het laagste niveau ooit gemeten (reeks begint in 2008). Het vertrouwen is het laagst in de horeca. De verwachtingen voor de komende drie maanden zijn in alle bedrijfstakken negatief, maar onderlinge verschillen zijn groot. (CBS)
Aantal werkenden (x1000)	9 057 (feb) 9 040 (mrt)	<u>8 880 (apr)</u>	Zal verder wegzakken	<u>De daling van maart op april bedroeg 160 duizend personen, dat is de sterkste daling sinds het CBS deze cijfers meet. Bron: CBS.</u>
Bbp-groei (k-o-k)	K3 2019: 0,4% K4 2019: 0,4%	-1,7% (K1 2020)	Vooraf voor K2 wordt een forse daling met 10-20% verwacht.	In de eerste twee maanden groeide de economie nog. Maar sinds de tweede helft van maart is een ongekende teruggang in economische activiteit te zien. (CBS)
Afzetprijzen industrie (j-o-j)	2,2% (jan) 0,9% (feb)	-3,8% (mrt)		De olieprijs lag in maart bijna 48 procent lager dan een jaar eerder. De ontwikkeling van de afzetprijzen in de industrie hangt sterk samen met de olieprijs. Producten van de aardolie-industrie waren in maart 41,5 procent goedkoper. (CBS)
Dagproductie industrie (j-o-j)	0,9% (jan) -1,3% (feb)	-2,5% (mrt)	Zal verder afnemen in april	In de meeste bedrijfsklassen van de industrie lag de productie lager. De productie van de transportmiddelenindustrie kromp het hardst. De machine-industrie groeide daarentegen. (CBS)
Uitvoer (j-o-j)	3,9 (jan) 3,3% (feb)	-4% (mrt)	Gaat verder dalen	Er werden vooral minder transportmiddelen en machines uitgevoerd. Het volume van de import was in maart 3,7% kleiner dan een jaar eerder. (CBS)

Liquiditeitsproblemen voor een groeiende groep ondernemers

Maatregelen	Totale aantallen	Totaal bedragen	Prognose
Uitstel aflossing bij banken	129.000 (12 mei)	€ 2,8 miljard (12 mei)	Zal toenemen
Lening en kredietruimte bij banken (zonder overheidsgarantie)	11.000 (12 mei)	€ 7,8 miljard (12 mei)	Zal toenemen
Aanvragen belastinguitstel bij Belastingdienst	108.000 ondernemers	€ 3,9 miljard (20 mei)	Zal (sterk) toenemen; met name veel ondernemers, die voor de omzetbelasting kwartaalaangifte doen, moeten nog uitstel aanvragen.

Betalingsverkeer herstelt enigszins

Na het dieptepunt (-25%, in april) is **het aantal pinbetalingen enigszins hersteld** (-8,4%, W19) t.o.v. de periode voor corona.

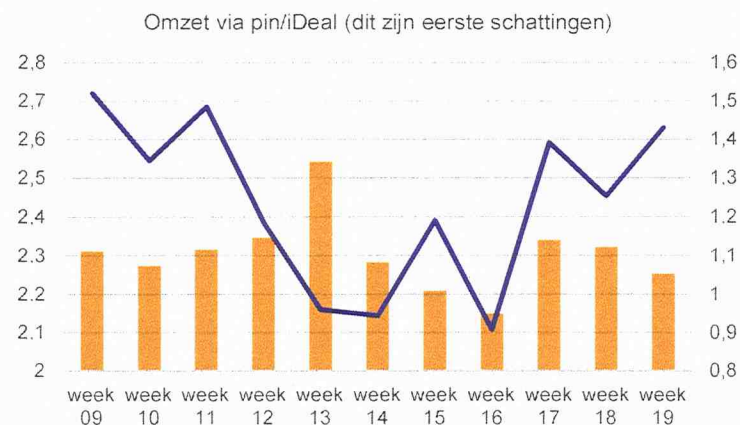
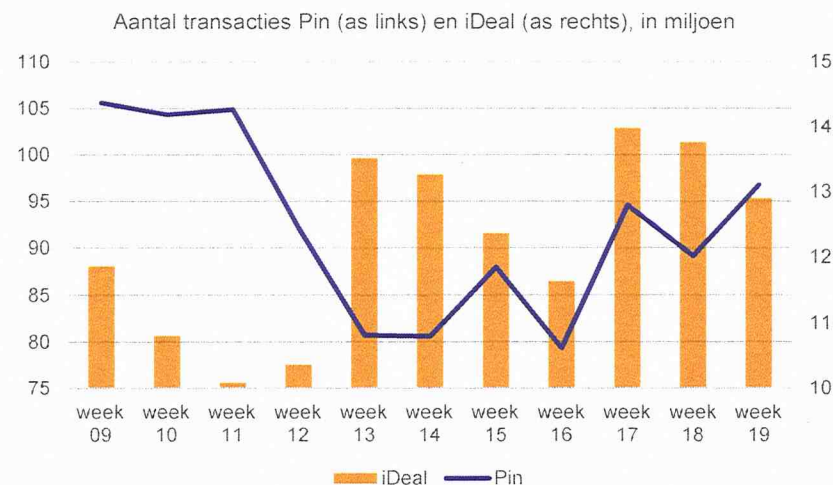
De **totale waarde** van de pinbetalingen lag in april ruim **20% lager** dan voor corona. Ook hier lijkt herstel (-2%, W19), hoewel het hier gaat om een eerste (ruwe) schatting.

Het aantal **iDeal betalingen** (in online winkels) **lag in W19 bijna 30 procent hoger** dan de laatste week voor de coronamaatregelen, en 40% hoger dan dezelfde week vorig jaar. De **omzet via iDeal is niet gestegen** tov van de periode voor corona, maar ligt wel 20% hoger dan dezelfde periode vorig jaar

Bron: [NVB](#)

Grootste dalers waren de categorieën vrijetijdsbesteding buitenshuis (-67%) en uiterlijk (-64%)

Bron: [ING](#)

Actuele onderzoeken (I) – stevige economische krimp verwacht

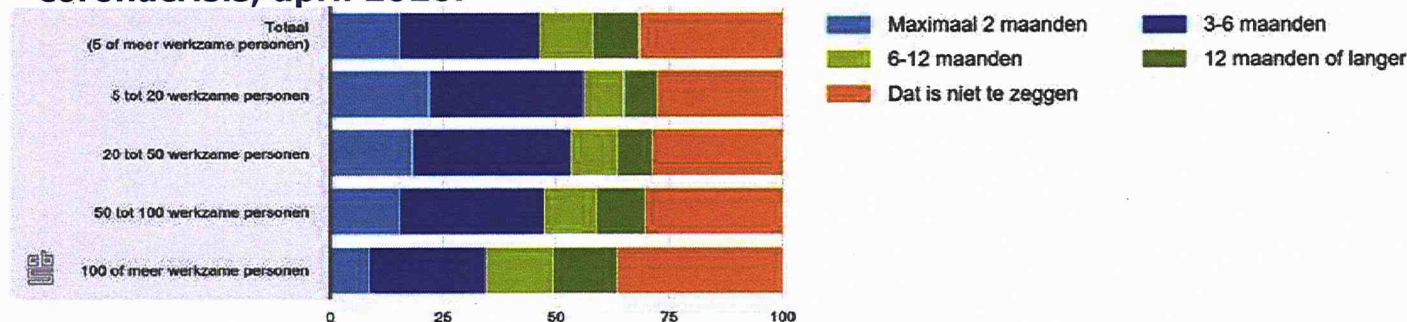
- Verschillende instanties hebben ramingen gegeven voor de economische groei. De omvang loopt uiteen, **maar er is consensus dat de Nederlandse economie een stevige krimp staat te wachten in 2020.**
- **Het CPB** publiceerde in maart 4 scenario's. In het meest sombere scenario krimpt de economie in 2020 met 7,7%. De eerstvolgende raming van het CPB verschijnt op 16 juni.
- **De Europese Commissie** (mei 2020) verwacht dat de Nederlandse economie dit jaar krimpt met 6,8% en in 2021 weer met 5% groeit.
- **Het IMF** (april 2020) verwacht dat de NLse economie in 2020 circa 7,5% zal krimpen, en een groei van 3% in 2021.
- De economische bureaus van **de Rabobank en ING** gaan ook uit van een forse krimp in 2020. ING verwacht een krimp van 6 tot 8 procent als het virus snel onder controle komt (wat zeer onzeker is). Rabobank verwacht in hun basisscenario een krimp van 5%.

Actuele onderzoeken (II) – vrees voor faillissementen

- Ongeveer **15% van de banen (goed voor en 11% van het bbp) kan niet kan functioneren op 1,5 meter**. Bron: RaboResearch 16 april, ([link](#))
- Helft ondernemers vreest voor voortbestaan als coronacrisis nu nog 6 maanden langer aanhoudt. **15% als huidige situatie nog 2 maanden zo blijft**. Bron: CBS, 8mei ([link](#))

Voortbestaan bedrijf bij aanhoudende coronacrisis, april 2020:

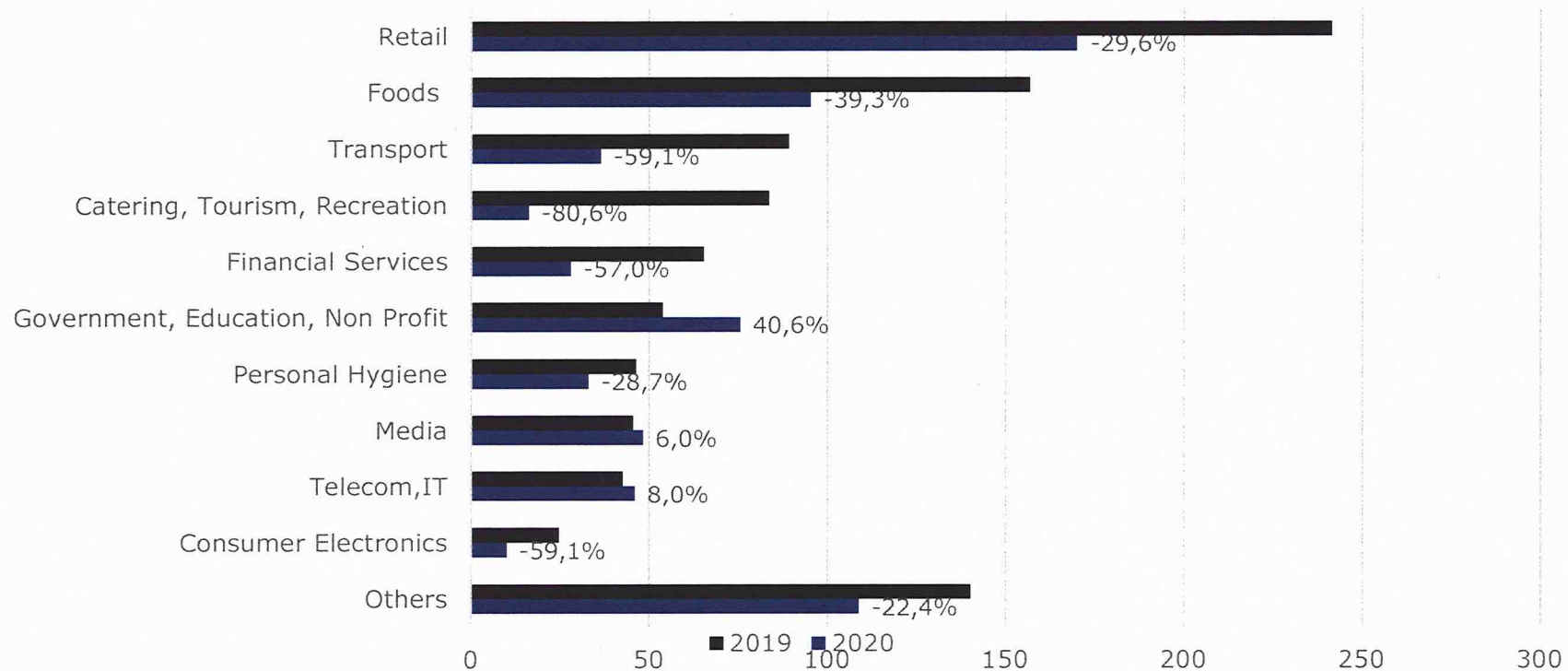

- **De bezettingsgraad van de industrie** was met 74%,2 in april 2020 lager dan dieptepunt in april 2009 (74,4%) en ruim lager dan in januari 2020 (82,7%). De daling van april t.o.v. januari 2020 (-10,3%) is bovendien met grote afstand de grootste daling ooit gemeten binnen een kwartaal. De productiedaling in de dienstensector was nog groter: -15,2%-punt (van 78,3% naar 66,4%). Bron: CBS, 29 april ([link](#))

Actuele onderzoeken (III) – Daling advertentieuitgaven vanwege negatieve verwachtingen behalve bij de overheid

Advertentieuitgaven (van Nielsen) in miljoenen euro's vergelijking 2019 en weken coronauitbraak 2020 (data tot 17 mei). 7 uit 10 categorieën dalen.

Source: Nielsen Ad Intel (TV + Radio + Newspapers), Gross Ad Spend in € mln., Pre-COVID = Weeks 1-11 // Post-COVID = Week 12 until last available

Actuele onderzoeken (IV) - initiële afname vervoer en nu weer een geleidelijke toename

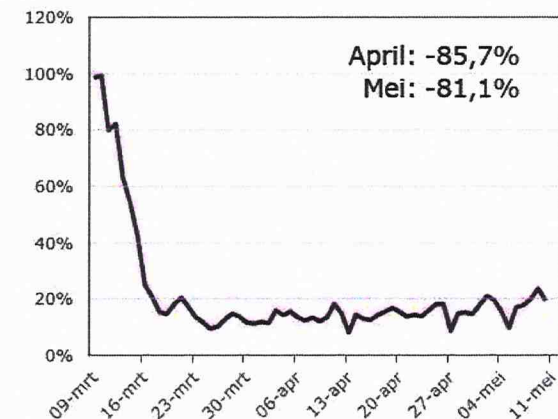
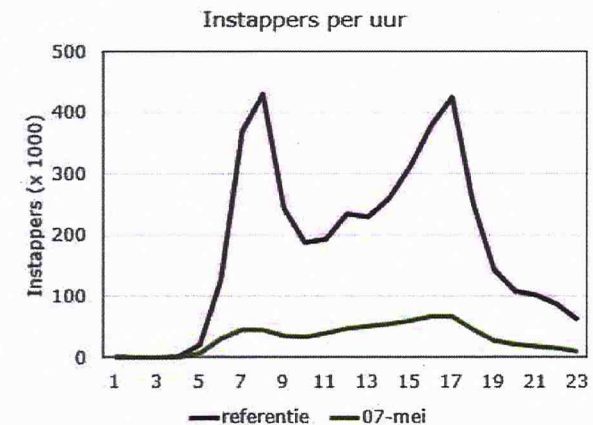
Wegennet: **Autoverkeer met 29% afgenomen** (was 41% op het dieptepunt) en vrachtverkeer bijna terug op het oude niveau (was 5% minder).

OV: **Gebruik OV met 83 % afgenomen** (was 86%). Op vrijdag 8 mei is het hoogste aantal check-ins geregistreerd sinds 23 april en lag het gebruik rond de 20% t.o.v. 2019.

Reisgedrag: Het aantal **verplaatsingen naar kantoor is gedaald** met 35% (was bijna 60%). De hoeveelheid rondjes doen (fiets en lopen) is met 40% gestegen (was 60%).

Luchtvaart: Passagiersvluchten naar en vanaf Schiphol dalen met 55% in maart; in april en mei ligt het aantal vluchten 85-90% lager per dag. In de laatste weken is er **nauwelijks sprake van een stijging van het aantal vluchten**.

Openbaar vervoer

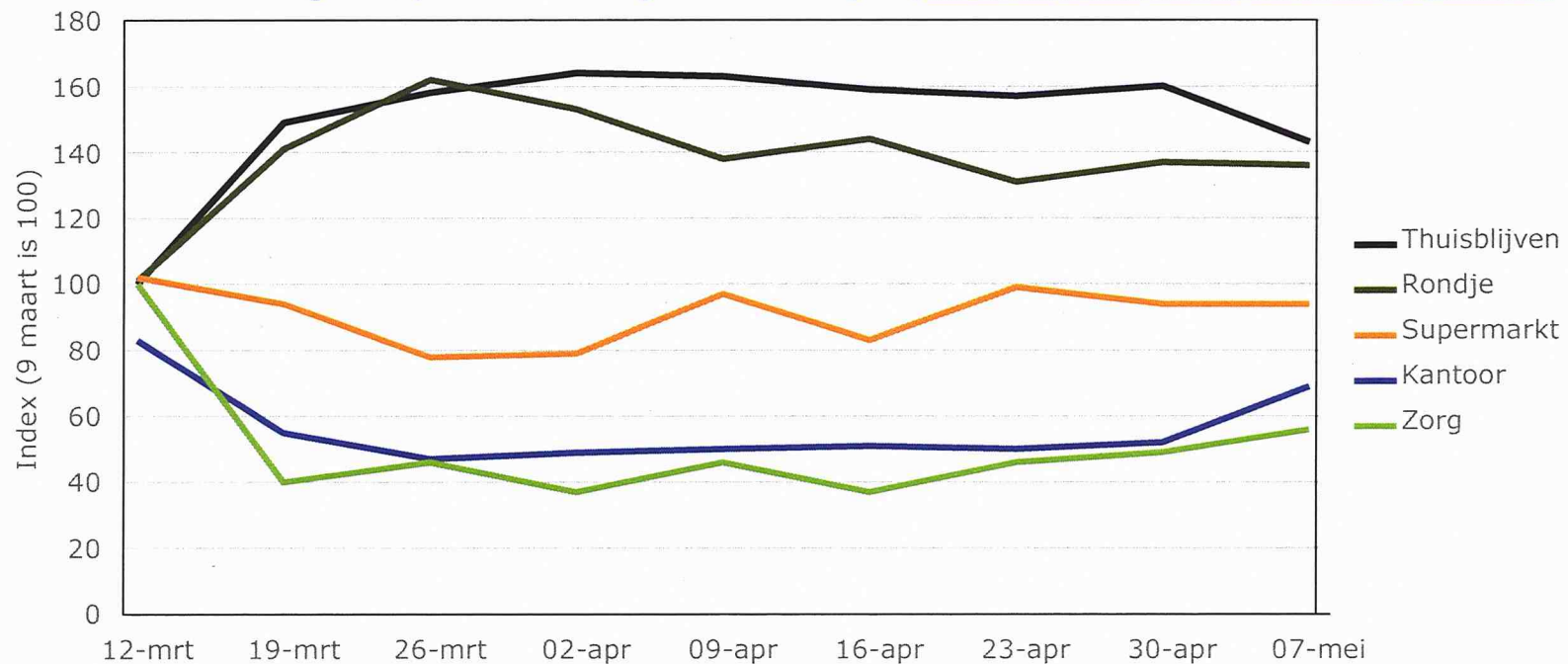

Actuele onderzoeken (IV) - forse afname verplaatsingen

Bewegingen op basis van locatiedata van google (tot 9 mei):

- Retail en recreatie (bijv. winkelcentra en cafés) -35%
- Boodschappen en drogisterij +2%
- Plaatsen van vervoer (bijv. stations) -39%
- Naar het werk -8%

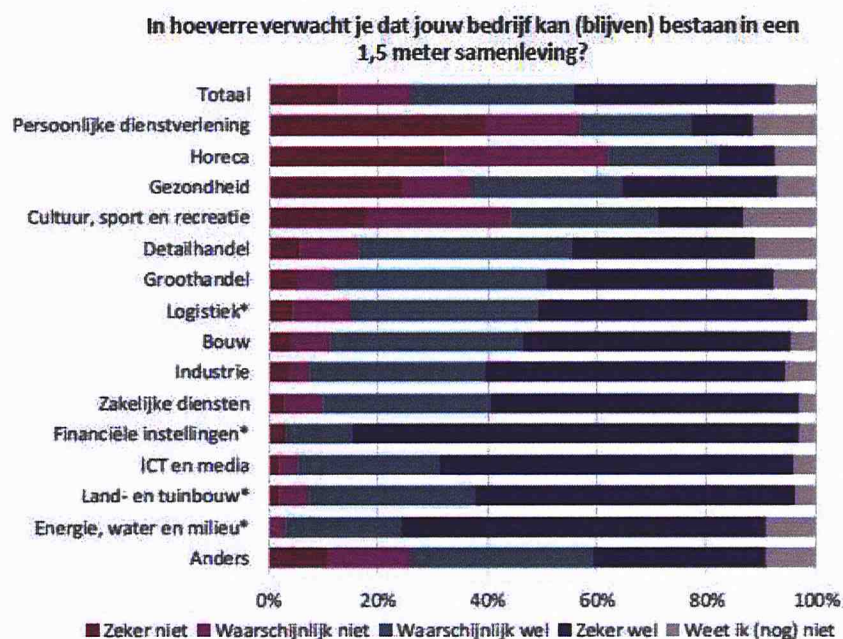
Bestemmingen op donderdagen over tijd ([Nederlands Verplaatsingspanel](#))

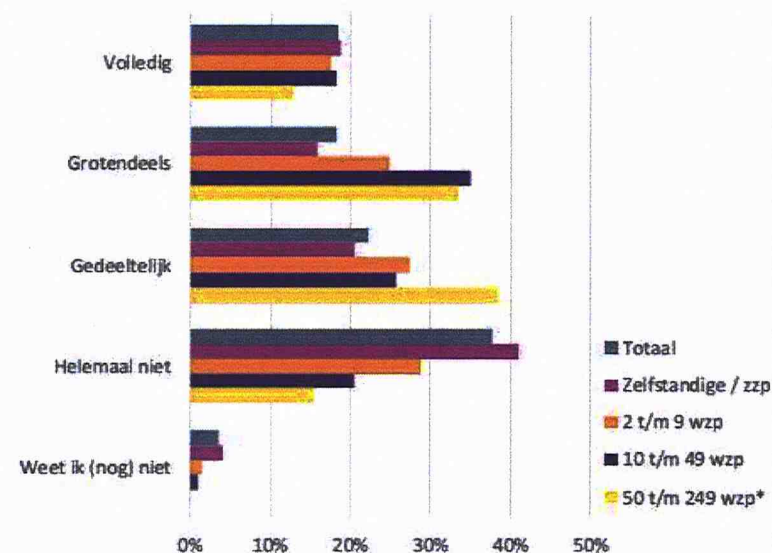

Actuele onderzoeken (V) – KvK flitspeiling

1,5m samenleving: 1/4 ondernemers denkt niet te kunnen bestaan en 2/5 hieraan aangepast

In hoeverre heb je jouw bedrijf op dit moment al ingericht of aangepast aan de 1,5 meter samenleving?

In hoeverre heb je jouw bedrijf op dit moment al ingericht of aangepast aan de 1,5 meter samenleving?
Basis: alle deelnemers aan Flitspeiling 3 (n=5.793)

Recente onderzoeken (I) - Forse klap verwacht in diverse sectoren; o.a. landbouw, horeca, dienstensector (incl. verhuur) en cultuur

2020	CEP	CPB-scenario			
		1	2	3	4
Toegevoegde waarde (%)					
A-U Alle economische activiteiten (BBP)	1,50	-1,25	-5,00	-7,75	-7,25
		Mutatie t.o.v. CEP, sectorraming Panteia			
A-U Alle economische activiteiten	1,50	-1,25	-5,00	-7,75	-7,25
A landbouw, bosbouw en visserij	1,00	-4,25	-8,75	-13,75	-15,25
B delfstoffenwinning	-11,50	-12,75	-12,25	-12,25	-11,50
C industrie	1,50	-3,25	-6,50	-10,25	-12,00
D-E nutsbedrijven	-0,25	-0,25	-1,00	-1,00	-4,50
F bouw	-2,25	-2,25	-3,75	-6,25	-7,75
G-I handel, vervoer en horeca	2,00	-3,25	-11,00	-14,75	-12,75
J informatie en communicatie	3,00	3,00	3,00	2,50	0,00
K financiële dienstverlening	-1,75	-2,00	-2,75	-9,00	-10,25
L verhuur en handel van onroerend goed	2,25	2,25	-0,50	-3,00	-3,00
M-N zakelijke diensten	2,00	-2,00	-9,75	-13,25	-11,00
O-P overheid	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Q zorg	3,75	2,25	3,75	3,75	3,75
R-U cultuur, recreatie en overige diensten	1,75	-11,25	-29,75	-31,75	-26,25

Bron: Panteia/CPB

Recente onderzoeken (II)

Terugval woningmarkt verwacht in tweede kwartaal

- **Huizenprijzen en verkopen bestaande koopwoningen blijven stijgen.** In april 9% meer transacties en prijzen +7,3% j-o-j (data loopt Kadaster loopt wel 2 maanden achter).
- **Investerings in vastgoedbeleggingen in NL zijn in maart met 52% gedaald j-o-j.** Dit heeft vermoedelijk een neerwaarts effect op de huizenprijzen. Bron: Cushman & Wakefield ([link](#))
- **Vooruitzichten voor 2020K2 (koopovereenkomsten) zijn negatief:**
 - De verwachte koopovereenkomsten (vermoedelijk ook beleggingen, huurmarkt en nieuwbouw) tussen 23 maart en 12 april zijn volgens een peiling bij makelaars **gedaald met 43% j-o-j**. Bron: vastgoedadviseur Colliers International ([link](#))
 - Het vertrouwen in de woningmarkt neemt af. Bron: Vereniging eigen Huis ([link](#))
- **Transacties komen dus vrijwel zeker flink in de min, huizenprijzen onzeker.** Zie eerste schattingen MinFin per CPB-scenario. Rabobank verwacht voor 2020 in totaal -20% aan transacties, stabilisatie huizenprijzen.

CPB-scenario	Huizenprijzen basispad tm 2021	Omslag door schok	Huizenprijzen na schok	Hh met restschuld (nu 4%), tot 2021K4	Omslag transacties door schok
3 maanden (s1)	12,0%	-1,3%	10,7%	2%	-4,7%***
6 maanden (s3)	12,0%	-17,8%	-5,8%	6%	-43,9%
12 maanden (s4)	12,0%	-27,4%	-15,4%	13%	-57,4%

Bron: FIN en restschuldschattingen DNB

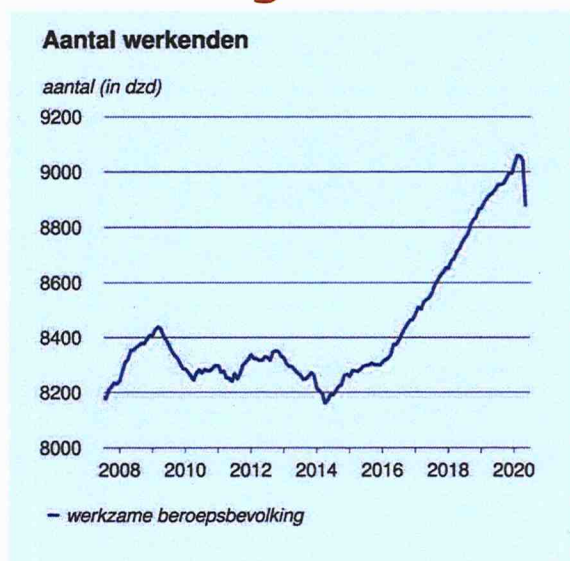
Arbeidsmarkt (I) – Ramingen werkloosheid

		CPB	Europese Commissie
		Scenario's coronacrisis	Spring Forecast
Werkloosheid (% beroepsbevolking)	2020	4,0 tot 6,3	5,9
	2021	4,5 tot 9,4	5,3

- Volgens de scenarioanalyse van het [CPB](#) loopt de werkloosheid in **2020 op tot 4% of 6,3%**, afhankelijk van de duur van de contactbeperkingen en de diepte van de economische doorwerking. De werkloosheid loopt verder op in **2021 (4,5% tot 9,4%)**.
- Volgens de [spring forecast](#) van de Europese Commissie **ligt de Nederlandse werkloosheid onder die van de Eurozone** (9,6% in 2020 en 8,6% in 2021).
- Deze raming ligt wat betreft de werkloosheid in 2020 **tussen scenario II en III** van het CPB in, namelijk op 5,9%. In tegenstelling tot het CPB verwacht de Commissie **in 2021 een terugloop naar 5,3%**.

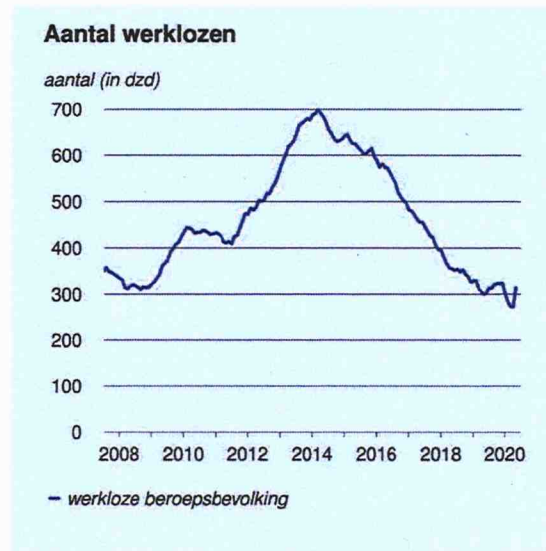

Arbeidsmarkt (II) – Stijging werkloosheid en daling aantal werkenden nog nooit eerder vertoond

Het aantal werkenden is met **160 duizend gedaald. Dat is de sterkste daling sinds 2003**, het beginpunt van de meting door het CBS. Er zijn nu ongeveer 8.880 duizend werkzame personen, vergelijkbaar met eind 2018.

De daling zit **vooral bij jongeren (104 duizend)**.

Het aantal werklozen is met 41 duizend gestegen* en bedraagt nu 305 duizend. Dit niveau is vergelijkbaar met juni 2019. **Het werkloosheidspercentage is van 2,9% tot 3,4% gestegen, de grootste stijging sinds 2003.**

Afgaande op de ramingen, zal de werkloosheid verder stijgen.

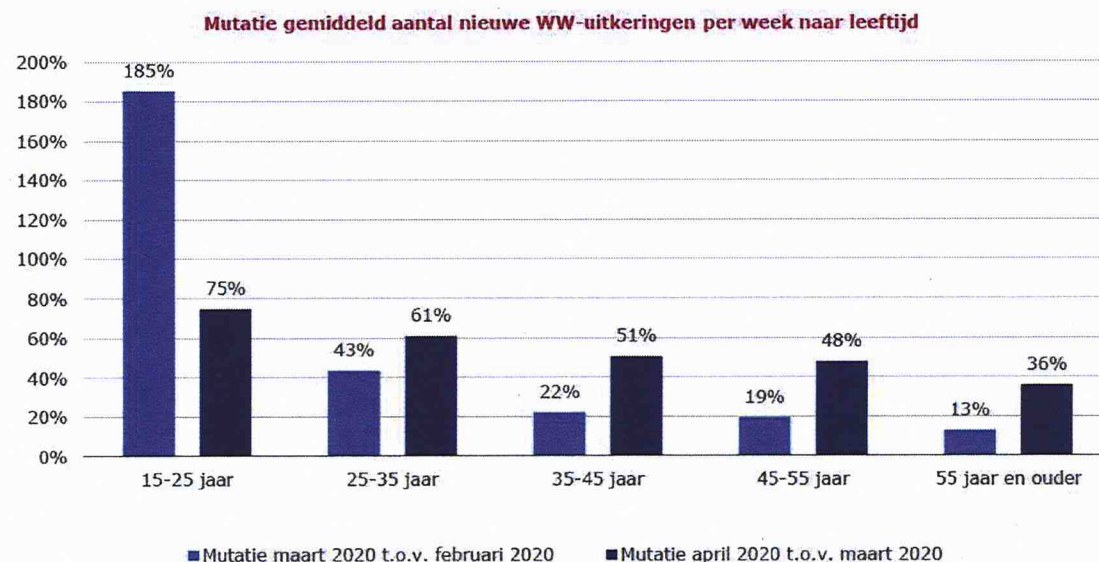
Bron: [CBS](https://www.cbs.nl).

*Een groot aantal baanverliezers wordt niet tot de werklozen gerekend, omdat zij niet beschikbaar of niet recentelijk gezocht hebben naar werk.

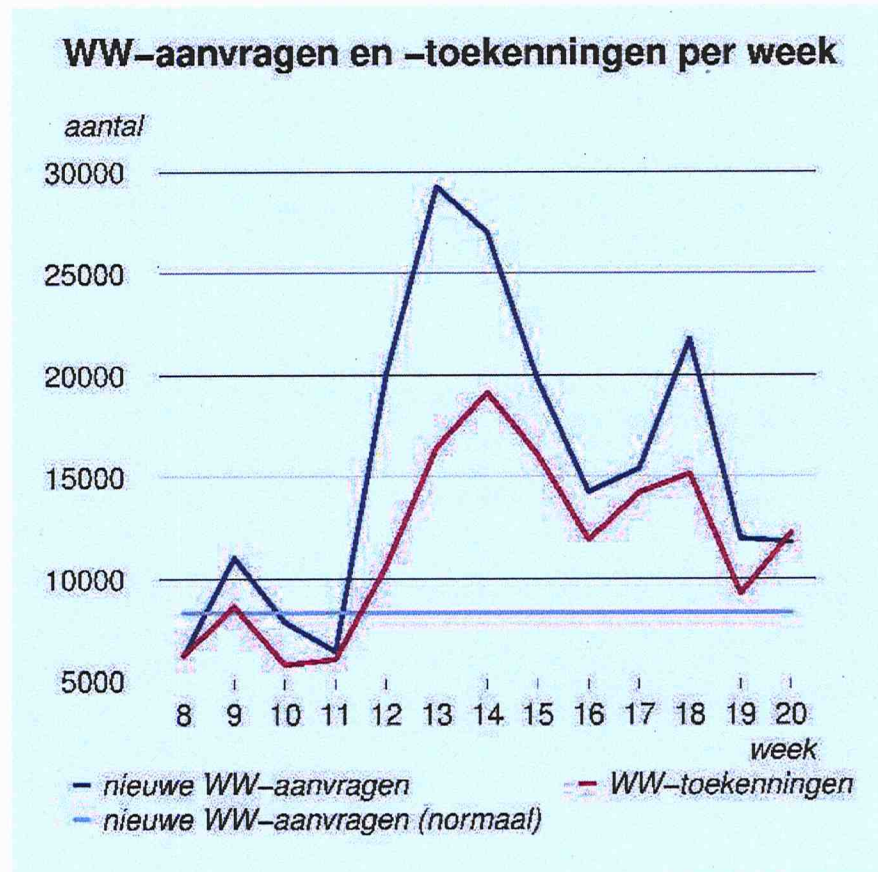
Arbeidsmarkt (III) – WW-uitkeringen in april fors gestegen, met name onder jongeren

- Het aantal **lopende WW-uitkeringen** bedraagt in april 292.100, dat is een **stijging van 16,7% ten opzichte van maart**.
- Het aantal **nieuwe WW-uitkeringen** ligt in april (73.700) **95% hoger** dan in maart.
- Het aantal nieuwe uitkeringen **steeg voor alle leeftijdsgroepen, maar lag voornamelijk bij jongeren (15-25 jaar)**. Deze stijging lag lager dan die van vorige maand. De stijging is in absolute termen beperkt (3.300).

Arbeidsmarkt (IV) – Wekelijkse WW-instroom blijft hoog

- Het aantal **WW-aanvragen** schoot omhoog in W12 (de eerste week met coronamaatregelen) en **piekte in W13**. Na een daling volgde een tweede piek in W18.
- De WW-aanvragen vertalen zich **vertraagd door in WW-toekenningen**. De piek lag in W14 (220% hoger dan in W11).
- De aantallen liggen in W20 nog steeds boven de pre-coronacijfers.

Arbeidsmarkt (V) – WW-aanvragen internationaal opgelopen

Land	Aantal en vergelijking met pre-coronacijfers
NL	Het aantal WW-aanvragen lag tijdens de piek in W13 (23 mrt – 29 mrt) op omstreeks 30.000 aanvragen, ongeveer drie keer hoger dan wat volgens het UWV normaal is , namelijk 8.300 aanvragen.
VS	In de week van 4 mei waren er bijna 3 miljoen werkloosheidsaanvragen. Normaalgesproken zijn er 300 tot 400 duizend aanvragen per week. In de piek van 2009 waren er 700 duizend. De werkloosheid is inmiddels opgelopen tot bijna 15%. De toename van de afgelopen weken is ongelijk verdeeld; 40% van de huishoudens met salaris onder de 40.000 dollar heeft een baan verloren. Het aantal mensen met een baan daalde zelfs met meer dan 20%
Canada	In de eerste twee weken van april waren er ruim 2,1 miljoen nieuwe claims ingediend. Dat is gelijk aan het jaar '18-'19 .
Denemarken	Het aantal nieuwe WW-aanvragen was in W12 (16 – 23 mrt) 3,7 keer hoger dan het jaar daarvoor . In W14 (30 mrt – 5 apr) was dit 2,4 keer hoger.
Noorwegen	In 2020 waren er 365.800 aanvragen ingediend (stand medio april). Dat is aanzienlijk hoger dan in heel 2019 (160.500).
VK	Tussen 16 en 31 maart zijn er 950.000 aanvragen ingediend. Dat is 10 keer meer dan normaal .

Arbeidsmarkt (VI) – Sommige sectoren hard geraakt, daar werken vooral flexers

Tabel 1 Verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020

Verhuur en overige zakelijke diensten*	zeer grote krimp
Horeca	
Cultuur, sport en recreatie	
Luchtvaart	
Sierbouw	
Detailhandel non-food	grote krimp
Metaal en technologische industrie	
Overige dienstverlening**	
Autohandel	
Personenvervoer over land	
Specialistische zakelijke diensten***	gemiddelde krimp
Groothandel	
Bouwnijverheid	
Overige industrie****	
Goederenvervoer	
Logistieke diensten	
Chemische industrie	
Onderwijs	
Detailhandel food	geen/kleine krimp
Financiële instellingen	
Informatie en communicatie	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	
Verhuur van en handel in onroerend goed	
Energie, water en afval	
Fruit- en groenteteelt	
Gezondheids- en welzijnszorg	groei
Openbaar bestuur	
Post en koeriers	

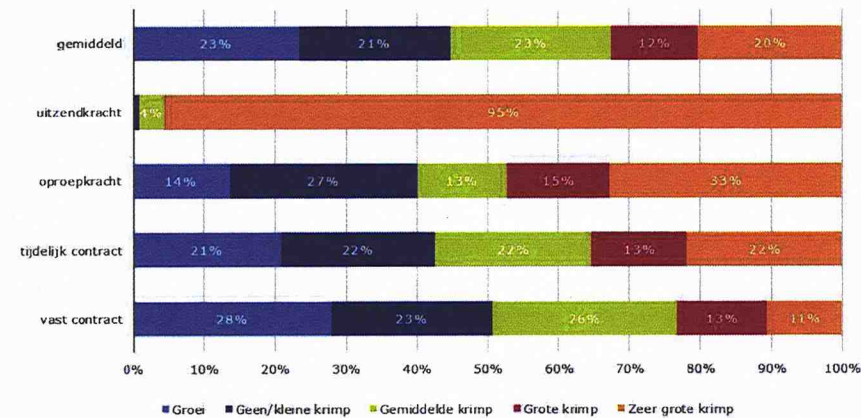
* betreft o.a. uitzendbureaus en reisbureaus.

** betreft o.a. persoonlijke dienstverlening (w.o. kappers en nagelstudio's) en levensbeschouwelijke en politieke organisaties.

*** betreft o.a. reclamebureaus, architecten en accountantskantoren.

**** betreft o.a. vervaardiging van diverse consumentengoederen (w.o. meubels) en reparatie/installatie machines en apparaten.

Figuur 2 Percentage werknemers naar arbeidsrelatie en impact door het coronavirus

Deze sectoren komen **overeen met de sectoren waarin de WW-uitkeringen in april het hardst stegen: schoonmaakbranche (+91%), uitzendbedrijven (+87%), detailhandel (+69%), cultuur (+67%) en de horeca en catering (+60%).**

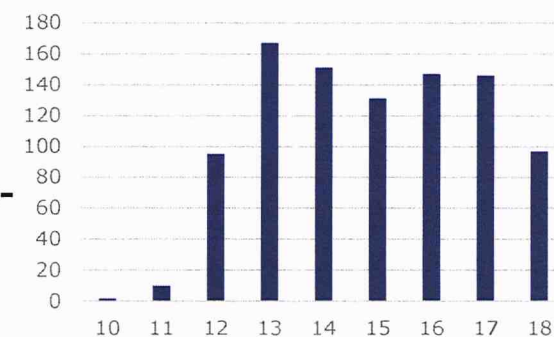
In de maand maart nam de WW vooral toe bij uitzendbedrijven, horeca en catering en cultuur.

Arbeidsmarkt (VII) – Werkomstandigheden

- Het aantal meldingen voor de ZiekteWet ligt na een stijging in W12 (16-22 mrt) **onder het gebruikelijke niveau.** (UWV)
- Het CBS meldt dat het ziekteverzuim van het eerste kwartaal van 2020 **met 5,2% op het hoogste niveau** sinds 2003 ligt.
- Door het ontbreken van een ergonomische werkplek heeft **24% van de thuiswerkers lichamelijke klachten**, blijkt uit een inventarisatie van R-GO.
- In 2020 heeft ISZW t/m 1 mei **946** corona gerelateerde meldingen ontvangen, dit is **26%** van het totale aantal meldingen.
- **De helft** van de meldingen gaat over te **weinig afstand** kunnen houden op de werkvloer, gevolgd door onvoldoende hygiënische maatregelen.
- **27%** van de meldingen komt uit de **groot- en detailhandel.**
- 60% van de meldingen wordt onderzocht door ISZW.
- Bedrijven krijgen tot nu toe nauwelijks boetes als zij hun werknemers niet goed beschermen tegen Corona op de werkvloer. Dit blijkt uit een inventarisatie van vakbond CNV.

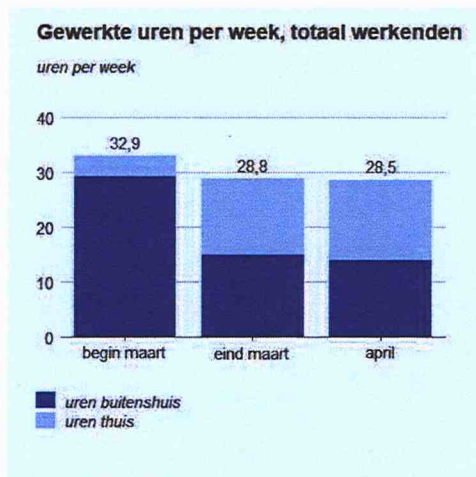
Aantal per week gemelde corona-klachten bij ISZW

Arbeidsmarkt (VIII) - Forse daling gewerkte uren (nieuwe figuren)

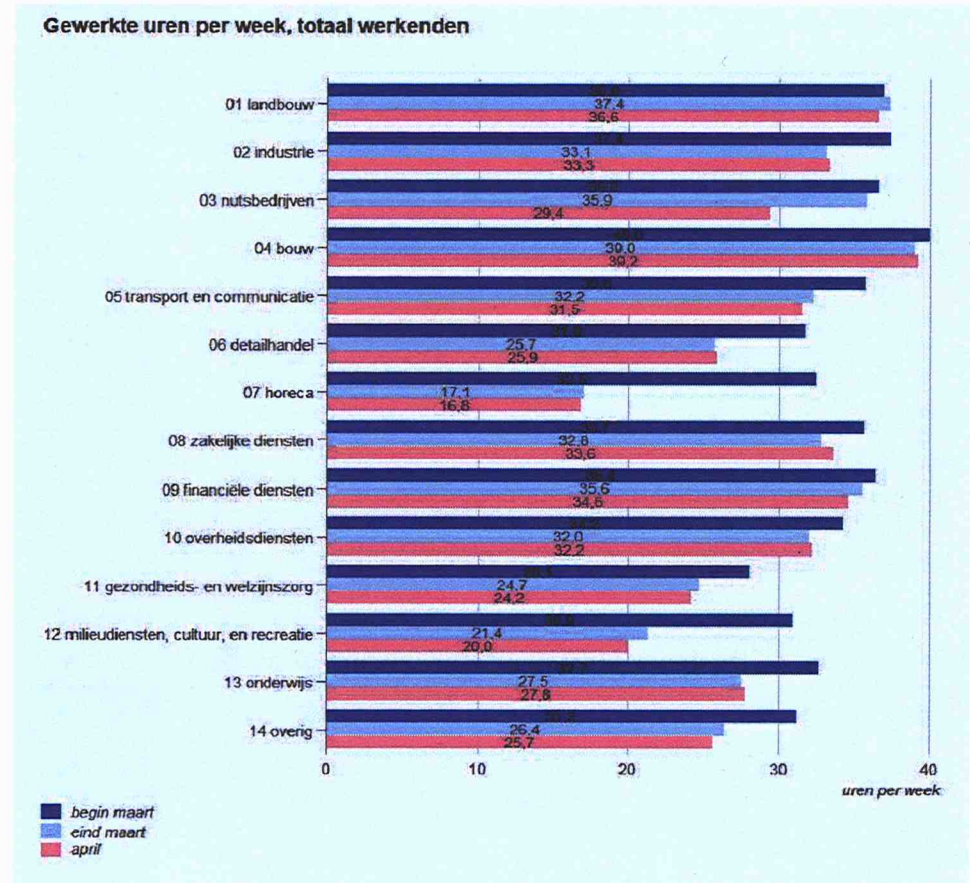

Het **aantal gewerkte uren van werkenden daalde van 32,9 uur per week begin maart naar 28,8 uur per week eind maart (-12,5%)**. De daling bij zelfstandigen (-24%) was groter dan die bij werknemers (-12%). In april was sprake van stabilisatie.

De afname in gewerkte uren verschilt per sector. De **grootste dalingen** zijn te vinden in de sectoren **horeca** (-15,7 uur per week) en **milieudiensten, cultuur en recreatie** (-10,9 uur). Het aantal gewerkte uren in sommige sectoren blijft **relatief stabiel**, zoals bij de **financiële diensten** (-1,8 uur) en in de **bouw** (-0,8 uur).

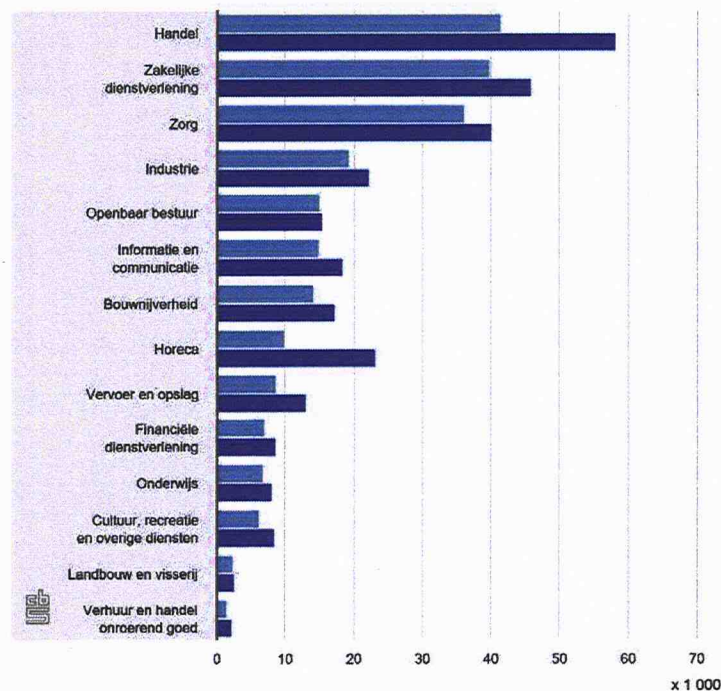
Bron: CPB (2020), Arbeidsmarkt: sterke daling gewerkte uren

Arbeidsmarkt (IX) - Vacatures

Openstaande vacatures, seizoengecorrigeerd

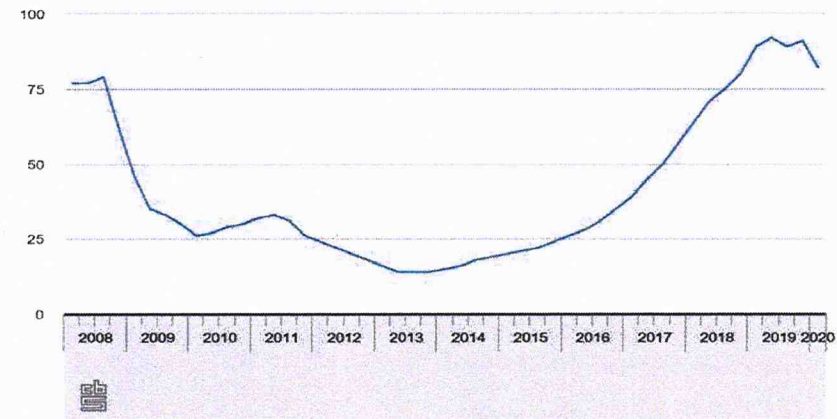

1e kwartaal 2020 4e kwartaal 2019

- Einde van Q1 2020 waren er 60 duizend vacatures minder dan Q4 2019, een afname van 21%.
- Door de afname van het aantal openstaande vacatures liep de **spanning op de arbeidsmarkt** terug naar gemiddeld 82 vacatures per 100 werklozen. In Q4 2019 waren dat er nog 91.

Bron: [CBS](https://www.cbs.nl)

Spanning op de arbeidsmarkt
vacatures per 100 werklozen

Arbeidsmarkt (X) - overzicht onderzoeken

Week 21

- [Divosa](#) rapporteert op basis van gegevens uit de Divosa Benchmark Werk & Inkomen dat het **aantal aanvragen voor een bijstandsuitkering in maart 2020 met 56%** is gestegen t.o.v. de maand ervoor. De Benchmark bevat gegevens van **179 gemeenten die 61% van het bijstandsbestand representeren**. Het **aantal toegekende bijstandsuitkeringen** is in maart **licht gestegen**.

Eerder onderzoek

- [ABU](#) meldt dat voor de uitzendbranche tussen 23-03 en 19-04 **het aantal uren met 24% en de omzet met 17% daalde** t.o.v. dezelfde periode in 2019. De sterkste daling van het aantal gewerkte uren was in de technische sector (36%). [45.000](#) (17%) uitzendkrachten hebben hun baan verloren, 16.000 van deze krachten zijn herplaatst in cruciale beroepen.
- Het [CBS](#) meldt dat het aantal flexibele contracten in 2020K1 in een jaar tijd met ongeveer 102 duizend is gedaald. De afname is het grootst onder uitzendkrachten (39 duizend). De daling zette halverwege 2019 al in. Ten opzichte van 2019K4 hadden uitzendkrachten en tijdelijke werknemers zonder vaste uren vaker geen baan dan in diezelfde periode een jaar eerder.
- Uit onderzoek van [Intermediar en Nationale Vacaturebank](#) blijkt dat de helft van de Nederlanders thuis wil blijven werken na de crisis.

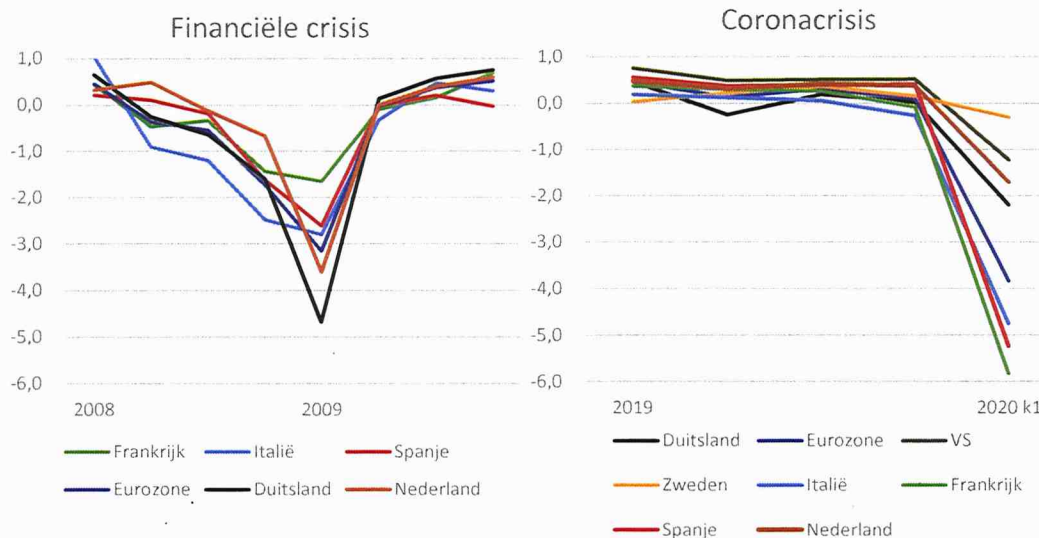

Kengetallen - Internationaal

- **De eerste cijfers voor het 1^e kwartaal zijn binnen, en voorspellen niet veel goeds voor het 2^e kwartaal.** Het negatieve effect van twee weken corona is zeer groot, en overtreft voor een aantal EU-landen al het effect van de financiële crash van 2008.
- **De lenteraming van de Commissie sluit aan bij dit beeld en voorspeld voor de EU een ongekende krimp van 7,4% in 2020.** In 2021 verwacht de EC een gedeeltelijk herstel, met 6,1% groei. De inhaalgroei berust op meerdere aannames, waaronder dat de pandemie onder controle blijft nadat de beperkende maatregelen versoepeld worden.

Lenteraming	Economische groei			EMU-saldo in % bbp			EMU-schuld in % bbp		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Eurozone	1,2	-7,7	6,3	-0,6	-8,5	-3,5	86	102,7	98,8
Nederland	1,8	-6,8	5	1,7	-6,3	-3,5	48,6	62,1	57,6
Duitsland	0,6	-6,5	5,9	1,4	-7	-1,5	59,8	75,6	71,8
Frankrijk	1,3	-8,2	7,4	-3	-9,9	-4	98,1	116,5	111,9
Italië	0,3	-9,5	6,5	-1,6	-11,1	-5,6	134,8	158,9	153,6
Spanje	2	-9,4	7	-2,8	-10,1	-6,7	95,5	115,6	113,7
Zweden	1,2	-6,1	4,3	0,5	-5,6	-2,2	35,1	42,6	42,5

Bron: Lenteraming EC

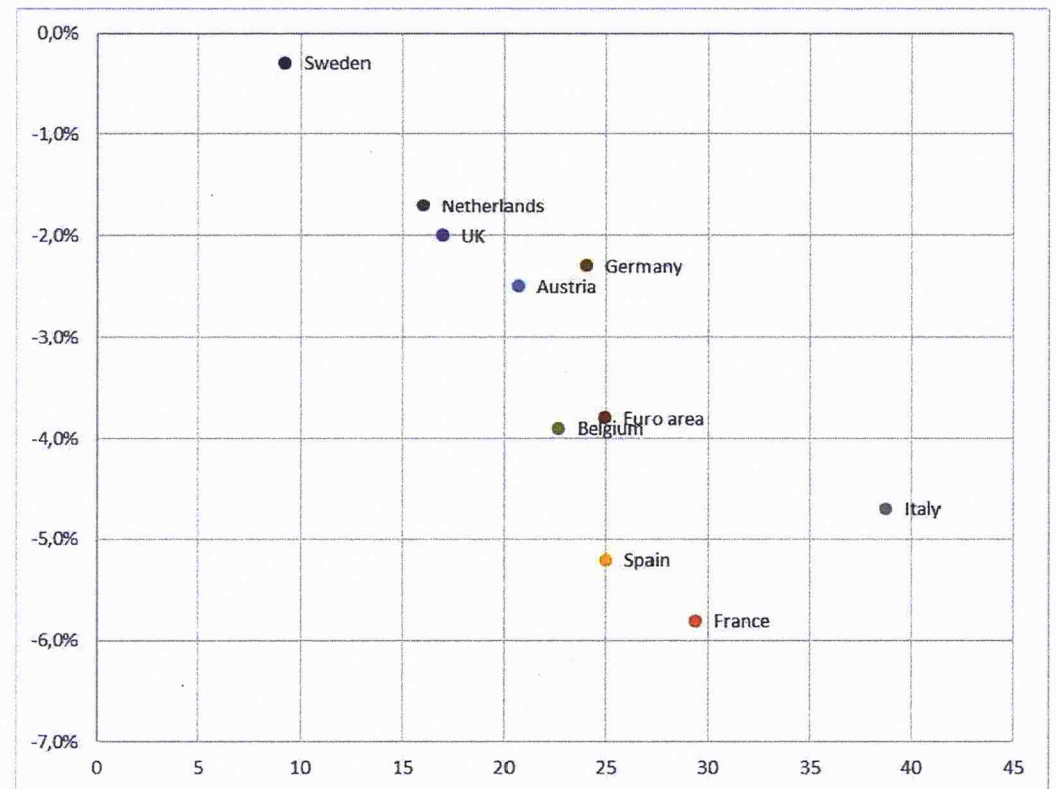
Bron: OESO

Kengetallen - Internationaal

- > **Verschillen in lockdownmaatregelen Europa zichtbaar in bbp-cijfers.** Er is een duidelijke relatie tussen de stringendheid van lockdownmaatregelen en de bbp-daling. Landen met een beperktere lockdown zoals Zweden (-0,3%), Nederland (-1,7%), het VK (-2%) en Duitsland (-2,2%) kennen een minder sterke daling dan landen met grotere beperkingen als Italië (-4,7%), Spanje (-5,2%) en Frankrijk (-5,8%).
- **Cijfers China laten licht herstel zien.** De industriële productie in China steeg weer met 3,9% in april na een daling van 13,5% in januari-februari. De detailhandelsverkoop krimpt nog steeds met (-7,5% in april) maar het tempo van de krimp neemt wel af in vergelijking met eerdere maanden (maart: -16,5%).

bbp-daling (k-o-k) eerste kwartaal 2020 (y-as) en gemiddelde dagelijkse stringendheid maatregelen gedurende eerste kwartaal 2020 volgens Oxford COVID-19 Government Response Tracker (x-as)

Uitgelicht – Internationaal – veel vergelijkbare maatregelen

Schematisch overzicht nationale maatregelen EU-27

Soort maatregel	EU LS die maatregel nemen	Achtergrond
Werktijdverkorting	NL , DUI, FRA, ITA, BEL, SPA, DK, ZWE, OOS, IER, LUX, VK, TSJ, HON, LIT, POL, SLK	
Uitstel fiscale en sociale betalingen (uitstel belastingen en premies ter bevordering liquiditeit ondernemers)	NL , DUI, FRA, ITA, BEL, SPA, DK, OOS, TSJ, GRI, MAL, POL, POR, SLV, SLK, ZWE, EST, LET, LUX, VK, BUL, FIN, IER, LIT, ROE, HON	VB: DUI ziet ook af van handhavingsmaatregelen en verzuimboetes en vergemakkelijkt aanpassen voorlopige belastingaanslagen
Garanties op bedrijfsleningen	Bijna alle EU LS	VB: DUI heeft via staatsbank KfW een operatie van 600 miljard aangekondigd ter garantie van leningen aan bedrijven en ongelimiteerde liquiditeitssteun
Inkomensondersteuning ZZP & MKB	NL , BEL, SPA, ITA, IER, FIN, MAL, POR, TSJ, VK, DK, DUI, FRA, ZWE, POL, LUX, SLV, SLK, OOS	POR – voor de werknemers die thuis moeten blijven voor de kinderen en niet kunnen telewerken.
Ondersteuning parttimers	ZWE, OOS, DK	
Tegemoetkomingen Ziekteverzuim	IER, SPA, ZWE, DK, VK, EST, LET, SLV, <u>FRA, LIT, POR, ITA</u>	EST - eerste 3 dagen SLV – alleen voor COVID-19 patienten POR – 14 dagen voor werkers die in zelf-quarantaine moeten (of met kinderen of kleinkinderen)
Fonds ter compensatie geannuleerde evenementen	DK, SPA, EST, ZWE	
Ondersteuning exportbedrijven	ITA, DK, FRA, ZWE, POL, VK, LUX, KRO, OOS, SPA, <u>TSJ</u>	
Extra FDI screening		
Exit-strategie omringende landen algemeen	BEL, DUI, FRA, ITA, VK, DK, LUX, OOS, SPA, ZWE, ZWI, LIT, TJE, POL, GRI, <u>CYP, SLV, POR</u>	Europese landen hebben vergelijkbare maatregelen genomen, maar er zijn verschillen (striktheid; afdwingbaarheid; looptijd). Voorlopig bieden de exitstrategieën een diffuus totaalbeeld. Afvlakken van besmettingen geldt doorgaans als voorwaarde voor afschaling en testen, apps en mondkapjes zijn middelen die bij een exitstrategie worden overwogen.

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Totaal Aantal	Bedragen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
NOW (Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid)	<u>127.000 aanvragen (W21, 18 mei – 24 mei)</u> 122.000 aanvragen (W20, 11 mei – 17 mei) 118.000 aanvragen (W19, 4 mei – 10 mei)	<u>Stand W20:</u> <u>2,2 miljard euro aan voorschotten verstrekt.</u> Hierbij hoort een totale aangevraagde subsidie van <u>8,2 miljard euro.</u>	De NOW-regeling is op maandag 6 april gestart. Het merendeel van de aanvragen (75.000) werd ingediend in de eerste vier dagen, te weten op 6 april (38.000), 7 april (18.500), 8 april (10.500) en 9 april (8.000). Het aantal aanvragen per week neemt af. Aan het einde van de eerste week (W15) waren er 81.500 aanvragen ingediend. Voor W16 en W17 is dit aantal 2.000 en voor W18 1.000. In W19 en W20 liep het totaal aantal aanvragen terug tot 4.000 en 5.000. Er zijn tot nu toe ongeveer 8.100 afwijzingen.
Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers)	197.000 aanvragen (13 mei) 146.000 aanvragen (6 mei)* 108.500 aanvragen (29 apr)*		Het totale aantal aanvragen voor de Tozo wordt geschat op ongeveer 347.000. De schatting komt iets lager uit dan vorige week, vanwege een meer precieze en betrouwbare manier van schatten (gestratificeerde schatting). De schatting is gebaseerd op een inventarisatie onder ongeveer 150 gemeenten verspreid over het land (zie de aantallen links). <u>Vanwege Hemelvaart is er deze week geen nieuwe schatting.</u>
Compensatieregeling (TOGS), totaalaantallen	18 mei: <u>Aantal aanvragen 190.335</u> <u>Toegekende aanvragen 181.197</u> <u>Aanvragen in behandeling 8.663</u> <u>Aanvragen afgewezen 475</u>	<u>Uitbetaald:</u> <u>724.788.000 euro (18 mei)</u>	Op 13 april stond de teller al op 90.000, op 16 april op 110.000. Het grootste aantal aanvragen komt van restaurants, haarverzorging en andere eetgelegenheden.
Tegemoetkoming Vaste Lasten mkb (TVL)			Volgt. Is de opvolger van TOGS

* Dit zijn conceptcijfers. Gemeenten rapporteren doorgaans totalen op de peildatum, waardoor tussentijdse aantallen minder betrouwbaar zijn.

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Totaal Aantal	Bedragen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
De schuldhelpverlening	Verzoeken tot toelating WSNP 275 (Feb '20) 201 (Ma '20) 146 (April 20)	Dwangakkoorden 191 (Feb'20) 181 (Ma'20)	Toelating WSNP en aantal dwangakkoorden stagneert, omdat de rechtbanken alleen urgente gevallen behandelen. Wanneer dit wordt opgeheven is de verwachting dat het aantal gaat stijgen. Enquête NVVK: 16% van de gemeenten/instellingen schuldhelpverlening heeft een stijging van het aantal aanmeldingen schuldhelp, 44% een daling. Cijfers lastig te interpreteren. Komt mogelijk door wegvallen fysiek contact loketten maar ook effect van noodmaatregelen (NOW/TOZO).
Aanvragen voor ondersteuning uit het calamiteitenfonds Voedselbank Nederland	16 Aanvragen (7 mei)	Subsidieverstrekking van € 4mil calamiteitenfonds	Voedselbanken NL: Vergeleken met eind 2019 zien voedselbanken een toename van ruim 5% . Dat betekent dat ze wekelijks 5000 meer mensen helpen. In totaal worden momenteel 93.000 mensen geholpen . Er zijn grote verschillen tussen voedselbanken. Enkele voedselbanken melden een groei van ver boven de 10%.
BMKB-C	Aantal bedrijven die 3 regelingen gebruiken: 3050 (12 mei)	497 miljoen (12 mei)	Cijfers NvB
BMKBL-C		95 miljoen (12 mei)	Cijfers NvB
GO-C		242 miljoen (12 mei)	Cijfers NvB
Qredits	5523 aanvragen tot uitstel van betaling (15 mei)	95% van de subsidie van € 4 miljoen is gebruikt	De meeste uitstelverzoeken zijn in de zorg, horeca en detailhandel. Van de 6000 ondernemers waar budget voor is hebben 4655 ondernemers in totaal op 7 mei (tot 24 april 4516, tot 17 april 4391, tot 3 april 4025 en week ervoor 3533) uitstel gevraagd. Het aantal aanvragen vlakkt af.
Kleine Kredieten Corona Garantierегeling (KKC)			Volgt wanneer beschikbaar
Regeling cultuursector			Volgt wanneer beschikbaar
Regeling landbouw (o.a. sierteelt)			Volgt wanneer beschikbaar

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen		Voortgang uitvoering/ knelpunten
Kinderopvang: Sinds 11 mei weer open Compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang	Vraag	De vraag naar de noodopvang was de afgelopen weken sterk toegenomen, van 5-10 % in de eerste weken, naar 10% - tot lokale uitschieters van 20.%. Dit was gegeven de capaciteit nog wel realiseerbaar. <u>De komende weken zal meer duidelijk worden over de effecten van de op 11 mei ingegane versoepelingen.</u>
	Aanbod	Er zijn op dit moment voldoende pedagogisch medewerkers beschikbaar. Waar locaties het vanwege de beperkte omvang niet redden, wordt – onder regie van de gemeente – opvang geclusterd. Ook de verwachte stijging lijkt met het huidige aanbod nog op te vangen. . <u>De komende weken zal meer duidelijk worden over de effecten van de op 11 mei ingegane versoepelingen.</u>
	Financiële houdbaarheid sector	Aantal opzeggingen - klein deel v.d. ouders – wisselde van enkele opzeggingen tot 50% meer dan normaal – had in de afgelopen periode contracten opgezegd. Niet betalende ouders: 1-5% niet-betalende ouders. Dit leek niet veel af te wijken van normale tijden. De compensatieregeling loopt door tijdens de periode van gedeeltelijke opening. Dit verkleint het risico dat ouders hun contracten opzeggen of de betaling storneren. <u>Compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang zal naar verwachting juni/juli worden uitbetaald (via SVB). Hier wordt aan gewerkt.</u>

Caribische delen van het Koninkrijk

	Maximaal controleren (incl. zorg kwetsbare personen)	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	Sint Maarten
	Aantal positief geteste mensen totaal (sinds gisteren)	2 (0)	2 (0)	3	18 (+1)	101 (0)	77 (0)
	Aantal actieve besmettingen	0	0	0	3	3	3
	Aantal ziekenhuisopnamen actueel (cumulatief)	0	0	0	1 (4)	1 (13)	1 (24)
	Aantal patiënten op IC actueel (cumulatief)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1 (2)	1 (4)	0 (16)
	Aantal patiënten overleden totaal (sinds gisteren)	0	0	0	1	3	15
	Beschikbaarheid IC bedden voor Corona						
	Beschikbaarheid zorgpersoneel						
	Beschikbaarheid hulpmiddelen						
	Testcapaciteit						
	Continuïteit acute zorg in de regio						
	Interinsulair patiëntenvervoer						

Caribische delen van het Koninkrijk

Economie	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
Macro-economisch							+ Voorzichtige opstart lokale economieën op de ACS + Verwachting economische krimp eilanden 15/25% + Prognose centrale bank Curaçao bijgesteld naar 18,6% krimp over 2020 + Aruba, Curaçao en Sint Maarten akkoord voorwaarden tweede tranche liquiditeitssteun
Deviezen & liquiditeiten							+ Liquiditeitspositie ACS komende weken gewaarborgd + Zorgen over deviezenvoorraden middellange termijn
Bedrijven & particulieren							+ Directe economische schade a.g.v. wegvallen toerisme en lockdown-maatregelen is groot. + Verwachte werkloosheid ACS richting 40%
Sociaal							+ Maatschappelijke organisaties op de eilanden maken sinds twee weken melding van grote aantallen personen die zich melden voor voedselsteun. + Verwachting is dat significante delen bevolking onder armoedegrens zaken komende weken + Vanuit BZK 16,5 miljoen beschikbaar gesteld voedselondersteuning ACS
Aantal aanvragen onderstand corona-gerelateerd	10 totaal BES (nieuwe aanvragen week 19)						
Aantal personen met loondervingsuitkering (totaal)	3295	276	200				
Aantal aanvragen noodloket ondernemers	634 (434 betaald – 73 afgewezen)						
Aantal uitstel van belastingbetaling	579						
Aantal aanvragen BMKB en GO-regeling	0	0	0				
Aantal nieuwe aanvragen Qredits	3	0	0				

Caribische delen van het Koninkrijk

		Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
	Aanvoerlijnen							+ Verschraling aanbod producten op de m.n. de Bovenwinden + Verminderde levering uit de VS regio grote zorg m.n. vlees en verse producten. Verwachte piek: juni- juli + Zorgen over verminderde maritieme aa
	Nutsvoorzieningen							+ Zorgen over verslechterde liquiditeitspositie overheid-NVs + Leveringszekerheid Curaçao + Bonaire in gevaar a.g.v. liquiditeitstekort bij Curoil + Waterproblematiek op EUX nog niet opgelost
	Brandstof							+ Leveringszekerheid brandstof in gevaar a.g.v. liquiditeitstekort bij Curoil
	Openbare orde en veiligheid	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
	Handhaving maatregelen							+ ACS gaan in verschillende mate over tot gefaseerde versoepeling van vrijheidsbeperkende maatregelen + Aandacht voor (mogelijk) social-maatschappelijke onrust als gevolg van (medewerking aan) de gestelde voorwaarden voor liquiditeitssteun
	Criminaliteit							+ Gevolgen criminaliteit nu avondklok minder streng begint te worden punt van aandacht met al zichtbare toename inbraken
	Grenstoezicht							+ Bijstand aan KW draagt bij aan rustig beeld aan de grens ABC + Grensovergang op SXM eenzijdig geopend aan NLD-kant + Inzet Defensie in Caribische regio door Venezuela gepercipieerd als dreiging. Ondanks uitleg ZMA Caracas complottheorieën moeilijk in te dammen
	Migratie en opvang							+ Op Curaçao geen overeenkomst over de beoogde opvanglocatie bij mogelijke aanlandingen + Terugkeer van migranten en ongedocumenteerden naar vooral VEN, COL en DOMREP vanuit BES + CAS lastig te organiseren

N.B.: de Landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn primair zelf verantwoordelijk voor de te nemen (mitigerende) maatregelen in het kader van COVID-19.

Maatschappelijk effect

Maatschappelijke ontwikkelingen	Huidig
Draagvlak voor maatregelen in de samenleving	• Stapsgewijze opening van de maatschappij leidt tot 'georganiseerde ongelijkheid', ofwel tegenstellingen in de maatschappij over het al dan niet naar werk mogen, ondernemen of beschermingsmiddelen gebruiken. • De dagelijkse cijfers over besmettingen/opnames/sterfgevallen lopen nu veelal in de tientallen in plaats van honderden; keerzijde is verminderde alertheid en gevoel voor gevaar. Ook aandacht voor het mogelijk kleinere besmettingsgevaar in de buitenlucht. Deze discussie in combinatie met verminderd gevoel van gevaar kan motivatie tot naleving gedragsregels op straat aantasten. • Vanaf 1 juni kan iedereen met klachten worden getest, reacties social media terughoudend en cynisch • Veel media-optredens van experts en 'deskundologen' met (quasi-)wetenschappelijk onderbouwde meningen. Waarschuwingen voor '2de golf' aan ene kant, bagatellisering belang 1,5 meter samenleving aan andere kant. Ondergraaft geloofwaardigheid instituties (RIVM) en draagvlak beleid.
Opvolging: Houden mensen zich aan de maatregelen?	• De spanning tussen aangekondigde versoepeling van maatregelen en de momenteel geldende maatregelen kan leiden tot onbegrip en ongeoorloofd gedrag. • Op specifieke plekken werd het op Hemelvaart zeer druk, waarna voorzitter van de Veiligheidsregio's Bruls stelde dat het weleens een zomer van beperkingen zou kunnen worden. Het aantal handhavers is in vergelijking met de mensenmassa's zeer gering, daarnaast worden de regels door velen onduidelijk en multi-interpretabel geacht.
Handhaafbaarheid	• Door langere duur van maatregelen kan, bij afname bereidheid tot opvolging, meer druk komen op handhaving. • De stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen zal kan leiden tot meer druk op handhaving. • In enkele gevallen is geweld tegen handhavers gebruikt, waarbij een incident in IJmuiden in het oog sprong; BOA's gaan demonstreren voor betere bewapening
Signalen van maatschappelijke onrust/OOV-problemen	• In week van 25 mei (2 weken na de versoepelingen) wordt duidelijk wat de effecten op de besmettingsgraad zijn. Valt dit negatief uit is er een risico op backlash op de timing van het politieke besluit tot versoepeling. • Enkele anti-lockdowndemonstraties in weekend 23-24 mei, maar weinig animo/deelname vergeleken met diverse andere landen • Berichten over ondeugdelijkheid persoonlijke beschermingsmiddelen (mondkapjes) zorgen voor verontwaardigde reacties • Besmettingen in slachterijen en eerdere dier-op-mens besmettingen (nertsen) leiden mogelijk tot maatschappelijk onbehagen maar nog niet tot onrust.
Impact van maatregelen op de samenleving	• De economieën van het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn (in veel grotere mate dan Nederland) afhankelijk van toerisme. Hierdoor zijn zij niet alleen onevenredig hard getroffen door de maatregelen maar ook afhankelijk van de besluiten van andere landen tot versoepeling voor het herstarten van de economie. • Groeiend besef van nieuwe realiteit over 1.5m-samenleving en zorgen over negatieve sociaal-maatschappelijke en economische vooruitzichten. Er lijkt steeds grotere behoefte aan toekomstperspectief. • Bewaren van afstand complexer na stapsgewijze heropening, door 'intelligente herstart' neemt drukte in de openbare ruimte toe
Sociale-psychologische impact	• Aantal Nederlanders dat persoonlijk geraakt wordt door COVID-19 neemt gestaag toe; • Frontliniërs personeel kan te maken krijgen met overbelasting en traumatische ervaringen, wat kan leiden tot burn-outs en PTSS, zeker als door de grote inhaalslag die gemaakt moet worden in de zorg er geen tijd is voor rust en herstel. • De versoepeling van maatregelen voor bepaalde groepen (jongeren) vergroot gevoelens van ongelijkheid en doet een extra beroep op mentale weerbaarheid van kwetsbare groepen die niet onder versoepeling vallen. • Ongerustheid en angst onder leerkrachten en ouders rondom openen scholen/opvang lijkt vooralsnog mee te vallen
Hoe wordt totaalpakket maatregelen ervaren en waar zitten knelpunten?	• Nieuwe steunpakket economie is volgens werkgeversorganisaties niet voldoende om te voorkomen van grote bedrijven failliet gaan. Het schrappen van de ontslagboete krijgt kritiek van de vakbonden. • Versoepelen of verlengen van maatregelen in Europese landen kan druk zetten op discussie over duur en omvang van Nederlandse maatregelen. • Wankel evenwicht verlengen maatregelen of juist versoepelen: risico op groeiende ontevredenheid samenleving en afname draagvlak versus situatie waarin burgers grenzen van maatregelen verder gaan opzoeken bij te grote versoepeling. • (Internationale) wetenschappelijke discussie over COVID-19 zal voortduren, 'deskundologen' dragen (quasi-) wetenschappelijke onderbouwing voor iedere mening aan
Signalen van neveneffecten van de maatregelen	• Aanhoudende zorgen over diverse schaduwcrises (economie, zorg, onderwijs, sociaal-maatschappelijk/ongelijkheid) • Aanhoudende angst dat verdringing in de gezondheidszorg zal leiden tot sterfgevallen die niet veroorzaakt zijn door COVID-19.

Maatschappelijk effect (vervolg)

Internationaal	Was	Huidig	Toelichting aandachtspunten
Rode draad van besluiten van landen/internationale instanties		11.1	
Impact van maatregelen en adviezen Nederland op andere landen	• Zeker stellen repatriëring, medisch transport en goederenvervoer bij maatregelen vliegverkeer. • [Redacted] • Zorgen over toerisme uit buurlanden • [Redacted] 11.1 10.2a	• [Redacted] • In afwegingskader vliegverboden wordt dit geborgd en is aandacht voor actief vooraf informeren landen waarvoor vliegverboden gelden. • Kamerbrief maatregelen vliegverkeer 9/4 zoekt aansluiting met Europees vliegverbod (tot 15/5). • Communicatie ingezet om toerisme naar NL te voorkomen. In nauw overleg met buurlanden. • Ministeries stemmen communicatie over derde landen met BZ af.	• Maatregelen in meeste EU-landen gelijkgetrokken; bijvoorbeeld door sluiting scholen (22 LS), sluiting van openbare gelegenheden, zoals restaurants/café's (23 LS) en inperking bewegingsvrijheid. • Beeldvorming internationaal: NL heeft zich gecommitteerd aan het helpen van andere LS, inclusief bereidheid extra geld ter beschikking te stellen om directe effecten pandemie het hoofd te bieden: Europees steunpakket 9/4
Impact van maatregelen en adviezen andere landen op Nederland	• Sluiting grenzen en vliegverboden in veel landen bemoeilijken terugkeer gestrande NL reizigers. • Nauw overleg met BEL en DUI over grensoverschrijdende kwesties en grensproblematiek.	• Convenant Bijzondere Bijstand Buitenland overeengekomen en in uitvoering. 25.000 personen ingeschreven. 48 repatriëringsvluchten uitgevoerd met ongeveer 8400 NL'ers en 1750 EU-burgers aan boord. Postennetwerk actief betrokken bij mogelijk maken repatriëring.	
Benodigde internationale inzet en steun	• Noodzaak van levering van medische apparatuur en hulpmiddelen • Het aantal steunverzoeken van 3e landen aan NL v.w.b. de levering van medische goederen neemt gestaag toe.	• Postennetwerk wordt ingezet bij faciliteren internationale aankopen. • Steunverzoeken op haalbaarheid qua goederen, gebruik/inzet in NL en politieke opportuniteit worden beoordeeld. Taakgroep NCTV, VWS, BZ, MinDef, LOCC, ICJ werd opgezet.	
Geopolitieke ontwikkelingen die van invloed zijn	• Europese samenwerking aanpak Corona Crisis relevant voor Economische pijler in NL (discussies vijfhoek). • Impact COVID crisis op Internationale Handel.	• BZ coördineert voorbereiding dossiers Europese vergaderingen en levert input voor project Fin/Ec maatregelen. • Ontwikkelingen Internationale Handel worden gemonitord door BZ en dienen als input voor project Fin/Ec maatregelen.	

Maatschappelijk effect (vervolg)

Communicatie en media		Toelichting aandachtspunten
Draagvlak voor narratief	• Uit flitspeiling komt naar voren dat er afnemend begrip is voor de maatregelen van de overheid. Er is vertrouwen in de informatievoorziening vanuit de overheid. • Onderzoeksbureau Motivaction: De angst voor het virus neemt af en de zorgen over de economie groeien. Steeds minder mensen geven de prioriteit aan gezondheid als zij dit afwegen tegen de economie, maar een goede gezondheidszorg noemt verreweg de grootste groep (82 procent) nog altijd de belangrijkste waarde voor de manier waarop Nederland met de pandemie omgaat.	
Mediabeeld: welk frame is prominent? Welke gamechangers?	• Het is <i>the day after</i> van de eerste reeks versoepelingen, waarbij gesproken wordt over 'bijna een feestdag' op scholen en 'stralende gezichten en opluchting'. Media blikken terug op hoe het 'nieuwe normaal' verliep op basisscholen, bij contactberoepen als de kapper en bij sportverenigingen. De eerste schooldag is volgens veel basisscholen, betrokkenen en schoolbesturen goed verlopen, al wordt de 1,5 meter regel door leerkrachten vaak als lastig ervaren. • De vrees voor een tweede golf wordt ook belicht nu er nieuwe uitbraken zijn in Zuid Korea, China en Duitsland. en 'pieken en dalen'). • Er is wederom veel aandacht voor het verdwijnen van de ontslagboete in het tweede steunpakket dat eind deze week of volgende week verwacht wordt. Vakbonden FNV en CNV zijn tegen het schrappen van de ontslagboete. Verschillende media noemen het nieuwe steunpakket 'een politiek vraagstuk' en stellen dat 'de roep om maatwerk groeit'. Verder bereiden bedrijven zich voor op grote ontslagrondes. De evenementen- en reisbranche hebben wederom een oproep gedaan voor steun. • Branches kijken vooruit naar hoe de anderhalvemetersamenleving er straks uit zal zien. Zo heeft Koninklijke Horeca Nederland richtlijnen opgesteld waar kroegen en restaurants aan moeten voldoen als ze op 1 juni weer opengaan. Hierbij kunnen er straks maximaal vier mensen aan een tafel of aan de bar zitten, moeten gasten bij binnenkomst hun handen wassen, wordt er een controlegesprek uitgevoerd en wordt alles grondig schoongemaakt. • Daarnaast blijkt uit onderzoek van Maurice de Hond dat 20 procent van de overgebruikers bij verdere versoepeling van de lockdown geen gebruik meer zal maken van het ov en kiest men voor de eigen auto of de fiets. De RAI Vereniging is niet blij met de resultaten en vreest voor lange files als meer mensen met de auto gaan. Minister Van Nieuwenhuizen roept werkgevers op mensen ook na corona meer thuis te laten werken. • Agenten worden in coronatijd vaker geconfronteerd met agressie en geweld. Dat komt o.a. doordat agenten vaker op overlastmeldingen moeten afgaan. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om 'coronaspuigers'.	
Signalen van desinformatie 30-6-2020		

Ter besluitvorming tbv MCCb, ter informatie t.b.v. IAO en ICCb.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Beschermen,
Aanpakken en Voorkomen

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
20 mei 2020

nota

Heroverweging sluiting casinosector tot 1 september ter informatie voor leden IAO en ICCb

1. Gevraagd besluit MCCb:

De casino's en speelautomatenhallen uiterlijk per 1 juli 2020 te heropenen (in plaats van per 1 september 2020) voor maximaal 100 personen.¹

2. Aanleiding, gevraagde actie(s) en advies

- De casinosector is op eigen aandringen, in verband met onduidelijkheid of zij tot de eet- en drinkgelegenheden zouden horen, op de B-lijst van van overheidswege gesloten sectoren geplaatst.
- Op 6 mei is besloten de 300 casino's en speelautomatenhallen in Nederland in fase 4 te plaatsen, wat betekent dat de sector niet eerder dan 1 september kan openen.
- Bij de besluitvorming is met name gekeken naar het recreatieve gehalte en het macro-effect van heropening van sectoren op de openbare ruimte. Daarbij is op basis van de toen beschikbare informatie geconcludeerd dat heropening van de casinosector tot bovenregionaal/nationaal verkeer leidt.
- De recente informatie die voorhanden is indiceert dat er bij heropening van de casinosector vooral sprake is van lokale mobiliteit, of ten hoogste regionale mobiliteit (<25 km). Deze mobiliteitsdruk is minder dan 1% van het totaal van horeca en bioscopen.
- Daarnaast wijzen de Kansspelautoriteit (Ksa), de verslavingszorg en de sector op de reële risico's van toename van illegaliteit en verslaving, die zich ten dele al manifesteren. Hoe langer de sector gesloten moet blijven, des te groter deze risico's worden.
- Er zijn goedgekeurde protocollen en er doen zich geen specifieke besmettingsrisico's voor, zoals bij sportscholen en sauna's.
- Andere recreatieve sectoren mogen hun deuren openen vanaf 1 juni, dan wel vanaf 1 juli 2020.
- Ook neemt de economische schade toe, wat ertoe zal leiden dat de invoering van nieuwe wettelijke maatregelen gericht op spelersbescherming vertraging zal oplopen. (Dreigende) faillissementen zullen daarnaast ruimte bieden aan illegaliteit.

¹ Indien een casino bestaat uit meerdere veilig van elkaar afgescheiden zalen met eigen faciliteiten wordt de norm van 100 personen van toepassing per zaal. Er vindt alsdan een controle plaats bij de toegang tot iedere aparte zaal. Voorbeeld: een Holland Casino-vestiging bestaat uit meerdere verdiepingen.

- Daarom wordt aan de MCCb ter besluitvorming voorgelegd om de casino's en speelautomatenhallen per 1 juli 2020 te laten heropenen in plaats van per 1 september 2020. Dit sluit aan bij de openstelling van horeca, restaurants en bioscopen voor 100 personen per 1 juli 2020.
- Dit advies wordt ondersteund door de Kansspelautoriteit.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Beschermen,
Aanpakken en Voorkomen

Datum
20 mei 2020

Ons kenmerk
xxxx